№ 279 ՇԱԲԱԹ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՇԱԲԱԹ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 279

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 5 ր. և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak".
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն ժամ.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1913 Թ. ՀԱՄԱՐ

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը նոյնպէս 10 ր., 10 ամսվանը 9 ր., 9 ամսվանը 8 ր., 8 ամսվանը 7 ր., 7 և 6 ամսվանը 6 ր., 5 ամսվանը 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը 3 ր., 2 ամսվանը 2 ր.: Դեկտեմբերի 1-ից մինչև յունվարի 1-ը 85 կոպ.:

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլար. Եւրոպայի բաժանորդները 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները 120 ղրուշ։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով:

ՊՐԷՄԻԱՆԵՐ

«Մշակի» տարեկան այն բաժանորդները, որոնք 1913 թ. համար (սկսած յունվարի 1-ից) միանուագ կամ մաս-մաս վճարած կլինեն 10 րուբլի բաժանորդավճարը, կը ստանան ՁՐԻԱԲԱՐ հետեւեալ 2 գրքերը.

1) „Մշակ" եւ հայ կինը", որի մէջ ամփոփված են 1872 թւականից մինչև 1891 թ. «Մշակի» մէջ լոյս տեսած առաջնորդողները, յօդուածները և բանաստեղծութիւնները, որոնք նուիրված են կանանց հարցին ընդհանրապէս և հայ կնոջ առաջխաղացման գործին մասնաւորապէս: Գիրքը բաղկացած է 7+294 մեծադիր էջից, տպված լաւ թղթի վրա, Գր. Արծրունու մեծադիր գրաւիւր պատկերով եւ մօզայիկ-նկար շապկով—հայ կնոջ էմբլեմային պատկերով:

2) „Մշակի" քառասնամեակ" Լ. Դանիէլեանի կազմած, 1872—1912 թ.թ., 132 էջ, տպված լաւ թղթի վրա: Գրքի մէջ ամփոփված են՝ Գր. Արծրունու, Անդր. Արծրունու, Րաֆֆիի, Գ. Սունդուկեանի, Ա. Ալփիարեանի, Ց. Տէր Մարկոսեանի, Ալ. Քալանթարի եւ Հ. Առաքելեանի պատկերները:

«Մշակի» ոչ-բաժանորդների համար առաջին գիրքն արժէ 1 րուբլի, իսկ երկրորդ գիրքը՝ 50 կոպ.: Ծանրաշարժածախքը՝ 15—20 կոպ. փոստի վրա:

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ" ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՑ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով առեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեան գրասենեակը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խնդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ:

Թիֆլիսի բանտերի հայոց եկեղեցիների հոգևոր հովիւ՝ հանգուցեալ

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԱՏԻՆԵԱՆՑԻ

մահվան տարելիցին, կիրակի, ամսիս 16 ին, Խօջիվանքի գերեզմանատան եկեղեցում լինելու է պատարագ և հոգեհանգիստ, որի մասին յայտնում է այրի երէցկին Վարվառէ Ստեփանեան Մատինեանը իր և հանգուցեալի յարգողներին և բարեկամներին: Պատարագի սկիզբն է առաւ. $10^1/_2$ ժամին:

942. 1—1

Կատարինէ Խաչատրեան Նիկողայոսեանցը խորին վշտով յայտնում է իր ազգականներին և յարգողներին իր թանգագին ամուսին՝

ԻՎԱՆ ՍՏԵՓԱՆԻՉ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ, ամսիս 14-ին: Հոգեհանգիստը կը կատարվի շաբաթ, ամսիս 15-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին հանգուցեալի բնակարանում (Նոբոշէնսկի փող. № 28): Մարմնի յուղարկաւորութիւնը վաղը, կիրակի, առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Հաւլաբարի Էջմիածնեցոց եկեղեցին: Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը:

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 17-ԻՆ

ԳԱԼԱ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Կը ներկայացնէ

Առաջին անգամ Շիրվանզադէի նոր պիէս

ՉԱՐ ՈԳԻ

Դրամա 4 արարուածով:

Մասնակցում են. տ. տ. Արմէնեան, Արուսեակ, Գուլազեան, Զաբէլ, Ցասմիկ, պ. պ. Աբէլեան, Ալիխանեան, Բերոյեան, Մանուէլեան, Ցարութիւնեան և ուրիշները:

Սկիզբը երեկոյեան ճիշդ ժամը 8-ին:

Տեղերի գները բենեֆիսային են:

Ս.Զ.Դ.—Պատրաստվում է ներկայացնելու համար Շանթի նոր պիէսը՝ «ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ»:

Ռեժիսոր՝ Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆ

տռ. 943. 2—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ

Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող

ՀԱՏՈՒԿ ՍԵԿՑԻԱ

Այսօր, շաբաթ, դեկտեմբերի 15-ին

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԽՈՒՄԲԸ

Բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. ՄԱՅՍՈՒՐԵԱՆԻ, պ. ԱԲԷԼԵԱՆԻ և այլ դերասանների

Կը ներկայացնէ ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷԻ

ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ

Դրամա 4 արարուածով

Մասնակցում են. տ. տ. Զաբէլ, Մայսուրեան, Մանուչարեան, Տէր-Առաքելեան, պ. պ. Աբէլեան, Գալստեան, Երամեան, Թառլանեան, Տէր-Առաքելեան, Տէր-Յովհաննիսեան և Փիրումեան:

Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8-ին:

Հերթ. կարգադրիչներ՝ պ. պ. Երիցեան և Ստամբօլցեան

945. 1—1

Բեռլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԵՐԻ և սրտի:

Բժշկութիւն նաև տուբերկուլինով, ՌԸՆՏԳԵՆԻ ճառագայթներով և էլեկտրականութեամբ:

Ընդունելութիւնը ամեն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:

Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Գանովսկայա): Հեռախօս 7—92.

(ա.օ.) տռ. 699. 100—69

ԲԱԳՈՒԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Առաջիկայ 1913 թւին Բագւում պէտք է կազմվի արդիւնաբերական մի ցուցահանդէս, որը պէտք է ցոյց տայ Բագուի նահանգի գիւղատնտեսական և տնայնագործական արդիւնաբերութիւնը:

Ցուցահանդէսը կը բացվի սեպտեմբերի վերջին և կը շարունակվի մօտ երեք շաբաթ:

Անա այդ ցուցահանդէսի կազմակերպութեան և նրա ծրագրի մշակութեան խնդիրները քննելու նպատակով հրաւիրված էր մի յատուկ խորհրդակցութիւն Բագւում նահանգապետի նախագահութեամբ և մասնագէտների ու տեղական գործիչների մասնակցութեամբ:

Խորհրդակցութիւնը տեղի ունեցաւ դեկտեմբերի 9-ին և պարզեց բոլոր հիմնական խնդիրները:

Ցուցահանդէսը պէտք է ունենայ գիւղատնտեսութեան բոլոր բաժինները հնար եղածին չափ լիակատար կազմութեամբ:

Աջողութիւն կունենայ արդեօք Բագուի ցուցահանդէսը թէ ոչ—անա բոլորին հետաքրքրող հարցը:

Դրա պատասխանը կախված է թէ ցուցահանդէսի կազմակերպիչ կամ կարգադրիչ մասնաժողովից և թէ նահանգի բնակիչների կուլտուրական եռանդից:

Եւ անա այս երկրորդ հանգամանքի մասին պէտք է առանձնապէս հոգատար լինի հասարակութիւնը և մամուլը:

Ցուցահանդէսները կոչված են բարերար արդիւնքներ առաջացնելու տնտեսական առաջադիմութիւնների գործում:

Հանդէս դնելով եղածը՝ մենք գաղափար ենք կազմում իրականութեան վիճակի մասին, պարզում ենք եղածի թերութիւնները, ուշադրութեան ենք առնում կատարվող առաջադիմութիւնները և փոխադարձօրէն օգտվում ենք արած փորձերի արդիւնքներից:

Մտքերի փոխանակութիւնը և զանազան խնդիրների քննութիւնը, այլ և հրահանգչական ցուցումների սիստեմական աւանդումը հնարաւորութիւն կը տան տարածել և տարածել մի շարք գիտելիքներ, որոնք ներկայումս բացակայում են, և կազմակերպել թէ մասնաւոր և թէ հաւաքական գործունէութիւն երկրի տնտեսական կեանքի մէջ:

Բագուն պէտք է լուրջ զբաղվի ցուցահանդէսի և գիւղատնտեսական համագումարի նպատակայարմար կազմակերպութեան խնդիրներով:

Եւ այդտեղ կարևոր են եռանդուն նախաձեռնութիւններ:

Եթէ անհրաժեշտ է բանալ այնտեղ գիւղատնտեսական ընկերութիւն, թող նա իրագործվի այժմ: Դա ամենանպաստաւոր առիթն է: Եթէ կուլտուրական միութիւնը կարող է իր կողմից մի որոշ յանձնարարութիւն վերցնել իր վրա, այդ պէտք է նա անի: Եթէ քաղաքը շահագրգռված է, որ նա դառնայ ժամանակաւոր ներկայացուցիչ ամբողջ նահանգի արդիւնաբերութեան, այդ պէտք է նա գնահատի առանձին շեշտով և իր կողմից ամեն հնար գործ դնի աջակցելու կուլտուրական գեղեցիկ ձեռնարկութեան:

Ժամանակն է, որ խօսի տեղական ինքնագործութիւնը: Կարևոր է, որ մասնագէտները, տնտեսագէտները և առ հասարակ նահանգի արդիւնաբերութեան զարգացման ջատագով անձեր միացնեն իրանց ույժերը նահանգի տնտեսական կեանքի խնդիրները հերթական դարձնելու և նրանց աջողագոյն լուծման նպաստելու:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

13 դեկտեմբերի

Կ. Պոլիս.—Բ. Դրան հեղինակաւոր շրջաններում հաղորդում են, որ շնորհիւ մեծ պետութիւնների եռանդուն ազդեցութեան, որոնք մատնանշեցին, թէ անհրաժեշտ է շուտով խաղաղութիւն կնքել բալկանեան դաշնակիցների հետ յանուն եւրոպական հաշտութեան պահպանման, Լօնդոնի թիւրք պատգամաւորներին ուղարկվեցին նոր հրահանգներ:

—

Պետերբուրգ. — «Бирж. Вѣд.»-ի դեկտ. 13-ի համարում տպված այն տեղեկութեան առիթով, թէ քաղաքում պտտվող լուրերի համաձայն աւստրո-ունգարական դեսպանը յայտնել է արտաքին գործերի մինիստրին՝ թէ իբր աւստրիական սպառազինումները ուղղված են Ռուսաստանի դէմ, արտաքին գործերի մինիստրութիւնը յայտարարում է, որ ոչ մի յայտարարութիւն յիշեալ մտքով մինիստրին չէ արված աւստրո-ունգարական դեսպանի կողմից:

—

Օդեսսա.—Կ. Պոլիս մեկնեցին Եալտայի թաթարական կոմիտէի լիազօրները 120 մահճակալով՝ հիւանդներին ու վիրաւորներին օգնելու համար: Հիւանդանոցի ծախքերը նուիրել են Եալտայի թաթարները:

—

Թաւրիզ.—Ազգաբնակութեան բոլոր դասակարգերի ժողովներում վճռվեց հեռագրով դիմել մինիստրների կաբինէտին և պահանջել յանձնել երկրի կառավարութիւնը Սաադ ուդ-Դովլէին, սպառնալով հակառակ դէպքում չը հնազանդվել բախտիարներին:

—

Բանկիպօր. (Բրիտանական Հնդկաստան).—Բացվեց հնդկական ազգային կոնգրէսը: Նախագահը իր ճառում խիստ դատապարտեց Դէլիում կատարված ոճիրը և յոյս յայտնեց թէ յանցագործը շուտով կը կալանաւորվի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

(Պետերբուրգի Հեռ. գործ.)

13 դեկտեմբերի

Թաւրիզ.—Տեղական հայերը հեռագրով դիմեցին Բեռլինի դաշնագիրը ստորագրող վեց պետութիւններին՝ խնդրելով բարենորոգումներ մտցնել Թիւրքահայաստանում:

—

(Լրագիրներից)

Կ. Պոլսից հեռագրում են. «Ցանկանալով խուսափել մեծ պետութիւնների միջամտութիւնից, Բ. Դուռը հետաքրքրվեց հայերի կացութեամբ և Քեամիլ փաշայի առաջարկութեան համաձայն որոշվեց կազմել մի մասնաժողով մահմէդականներից Օրմանեան պատրիարքի նախագահութեամբ Հայաստանի բարենորոգումների ծրագիրը մշակելու համար: Միեւնոյն ժամանակ, որպէսզի քիւրդերը չը գրգռվեն, քիւրդական Աբդիւլ-Կադըր-խանին առաջարկեցին հայերից խլված հողերը կանոնաւորող քիւրդական մասնաժողովի նախագահի պաշտօնը. Սակայն հայերը և քիւրդերը այդ առաջարկութիւնից հրաժարվեցին, և այն ժամանակ Բ. Դուռը վճռեց հրաւիրել պատրիարքարանի ներկայացուցիչներին առանձին խորհրդակցութեան՝ Բեռլինի դաշնագրի յօդուածները գործադրելու մասին խօսելու համար:

—

Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ հայերը և քիւրդերը հրաժարվեցին մասնակցել Հայաստանում բարենորոգումներ մտցնող մասնաժողովին:

—

Դեկտ. 13-ին Պետական Դումայում կառավարական դեկլարացիայի առիթով մի հմտալի ճառ արտասանեց նաև Միլիւկովը, որ ի միջի այլոց խօսում է Թիւրքահայերի դրութեան մասին:

Այդ ճառը կը տպենք հետեւեալ անգամ:

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Ուստր, 29 Նոյեմբեր (Ն. տ.)

Շաբաթներէ ի վեր ամերիկահայ գաղթականութեան միտքն զբաղեցնող ու անոր համայն ուշադրութիւնը գրաւող համաժողովը գումարուեցաւ վերջապէս և իր նիստերը վերջացուց բաւական յաջողութեամբ: Այն կասկածը, զոր ես իբրաւմբ կը տածէի և մասնաւոր կընէի նախորդ թղթակցութիւնովս, թէ համաժողովը վիժեցնելու և կամ ֆիասքօյի մատնելու փորձեր կը լինէին կարգ մը մարդոցմէ, ուրախ եմ յայտնելու, որ չիրականացաւ, ազգային շահերը ամեն բանէ վեր դասելու քաղաքականութիւնը պատգամաւորաց մեծամասնութեան մտքին վրայ տիրապետած ըլլալուն շնորհիւ: Այս յայտնութիւնը՝ որպէս ուրախառիթ և սրտապնդիչ պարագայ՝ նախապէս ընելէ ետք՝ կանցնիմ բուն գրելիքիս:

Համաժողովին մասնակցող պատգամաւորաց ընդհանուր թիւը 95 էր 114 ձայնով: Ամերիկայի և Կանադայի մէջ գտնուող 44 գաղութներ ընտրած ու ղրկած էին իրենց պատգամաւորները: Բացի սոյն ընտրուողներէն՝ համաժողովին կը մասնակցէին ի պաշտօնէ՝ ամերիկահայոց ազգային կեդրոնական ժողովը, քաղաքական չորս կուսակցութեանց Ամերիկայի վարիչ մարմինները, Հայ Ցառաջադիմականը, թերթերու խմբագիրներն ու Ամերիկայի մէջ գտնուող ու պաշտօնավարող բոլոր եկեղեցականները: Համաժողովն ստացեր էր մի պատկառելի երևոյթ:

Ժողովը սկսաւ նոյեմ. 22-ին և վերջացաւ 24 ին:

Համաժողովին կը նախագահէր Արսէն ծ.-վ. Վեհունի (թէև նախագահութիւնն առաջարկուեցաւ Մուշեղ արքեպիսկոպոսին, բայց նորին սրբազնութիւնը չընդունեց, որպէս զի ժողովի ընթացքին վիճաբանութեանց մասնակցի, և աթոռը թողուց հ. Վեհունիին), իսկ դիւանը կազմուեցաւ հետեւեալ կերպով.

Վեր. Կ. Մ. Մանավեան՝ ատենապետ, փաստաբան Վահան Քիւրքճեան և Միհրան Սվազլը՝ փոխ ատենապետներ, Մեսրոպ Ժամկոչեան՝ Ա. ատենադպիր, Խորոով Ց. Էմասեան՝ Բ. ատենադպիր և Մաղաք Գ. Պէրպէրեան՝ Գ. ատենադպիր:

Համաժողովը՝ դիւանի կազմութենէն ետք՝ կազմեց իր օրակարգը, և ժողովի վիճաբանութեան ու խորհրդածութեան առարկայ ըրաւ հետեւեալ չորս կենսական հարցերը, որոնք գաղութներուն կողմէ արտայայտուած փափաքներուն մարմնացումն ու խտացումն էին. 1) Թիւրքահայ ժողովրդի կեանքի, ինչքի և պատւոյ ապահովութեան խնդիր: 2) Դիւանագիտական ձեռնարկ: 3) Քաղաքական կուսակցութեանց համերաշխութեան հարց: 4) Կեդրոնական միացեալ յանձնախմբի մը կազմութիւն:

Համաժողովին ամենէն շատ զբաղեցնող խնդիրը օրակարգի առաջին հարցն եղաւ, որ վերջապէս բուռն վիճաբանութենէ յետոյ՝ քուէարկուեցաւ, որ՝ ընտրուելիք միացեալ յանձնախումբը իր անմիջական պարտականութիւնը նկատէ Թիւրքահայերու կեանքի, ինչքի և պատւոյ պահպանութեան մասին պէտք եղած ամեն նիւթական ու բարոյական միջոցները ի գործ դնել, քաղաքական կազմակերպութեանց և ազգային իշխանութիւններու աշխատակցութեամբ և գործակցութեամբ: Վերոյիշեալ որոշումը քուէարկուելէն ետք՝ Դաշնակցութեան ներկայացուցիչը, որ համաձայն չէր բանաձեւին, պնդելով թէ՝ գործը պէտք է յանձնել քաղաքական կազմակերպեալ մարմիններուն միայն, ժողովը ձգեց հեռացաւ, յայտնելով միանգամայն թէ՝ իր կարծեօք այդ գործը ջուրն ինկած կըլլայ ժողովին ընդունած բանաձեւովը: Ժողովը,

սակայն, շարունակեց իր գործը, առանց նշանախեց մը նոյնիսկ շեղելու իր իմաստուն ու հեռատես քաղաքականութենէն։

Օրակարգի երկրորդ հարցի մասին ժողովը քուէարկեց, որ այսպէս հայ գաղութներ պէտք չէ դիւանագիտական դիմումներ ընեն, այլ ազգային իշխանութիւններու առաջնորդութեան հետեւին և անոնց աջակցին այսպիսի ձեռնարկներու մէջ։

Ասոր ալ հակառակողներ գտնուեցան և պնդողներ, թէ հոգեւոր իշխանութիւններէն անկախ ընելու է դիմումները։ Ասոնց մէջ մասնաւորապէս աչքի զարնուեցաւ Նիւ-Եօրքի առժամեայ հովիւ Մատթէոս ք. Մանիկեանը, որ վերոյիշեալ բանաձեւի քուէարկութեան ժամանակ հակառակ քուէ տուաւ։

Անոր այս ընթացքը այնքան պախարակելի ու այպանելի էր, որ ժողովականներէն վեր. Նարտըմեան վեր կեցաւ և մօտաւորապէս հետեւեալ խօսքերը արտասանեց.

«Երբ մենք (բողոքական հովիւներս) մեր ժողովրդեան հետ պարտականութիւն կը նկատենք այսօր ազգ. պատրիարքարանի և կաթողիկոսարանի նեցուկ կանգնիլ ու անոնց հեղինակութիւնը յարգել և զօրացնել, կը զարմանանք, որ հայ եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մը թոյլ կուտայ իրեն բոլորովին հակառակ ընթացք բռնել ազգային իշխանութեանց հանդէպ»։

Ի դէպ պէտք է ըսել, թէ այս քահանան էր, որ համաժողովի սկիզբը խնդիր յարոյց ազգային կեդրոնական վարչութեան գոյութեան դէմ, բայց պատգամաւորաց ողջամիտ դասակարգը կարեւորութիւն չտուաւ ու արհամարհանքով փակեց խնդիրը, որ բարոյական մեծ ապտակ մըն էր իրեն, եթէ կը զգայ։

Համերաշխութեան հարցին շուրջ ժողովը երկար վիճաբանելէ յետոյ՝ որոշեց, որ ընտրուելիք միացուն յանձնախումբը ջանայ քաղաքական կուսակցութեանց միջեւ համերաշխութեան կամուրջ մը գտնել ազգային կարեւոր հարցերու շուրջը։

Ժողովը, ի նկատի առնելով որ քուէարկուած խնդիրները գործադրելու համար պէտք կայ պատկառելի գումարի մը, որոշեց որ հանգանակութիւն կատարուի անմիջապէս ամերիկահայ բոլոր գաղութներուն մէջ և հաստատուի ազգային սնտուկ մը։ Այս առթիւ համաժողովը պատեհ առիթ համարեց հիմնելու միութիւն մը՝ ամերիկահայ ազգային միութիւն անունով։

Համաժողովը կատարեց կեդրոնական յանձնախմբի ընտրութիւնը և ձայներու բացարձակ առաւելութեամբ յանձնախմբի անդամք ընտրուեցան՝ դոքտ. Ա. Այվազեան (ամերիկահայ ալեոր նահապետը, որ մեծ յարգանք կը վայելէ գաղութին մէջ), հայր Արսէն վարդ. Վեհունի, վեր. Խ. Պէննէեան, դոքտ. Մ. Ս. Գաբրիէլեան, պ. Գաբրիէլ Մանուկեան, Ա. Ն. Նազարէթեան («Ազգի» խմբագիր), դոքտ. Ց. Տատուրեան, պրոֆ. Մ. Անանիկեան և Միհրան Սվազլը։ Յանձնախմբին պաշտօնը պիտի տեւէ մէկ տարի։

Ամերիկահայ երկրորդ համաժողովը պիտի գումարուի մէկ տարիէն։

Համաժողովի ուրուագիծը այս ըլլալով, ես հետզհետէ կը հաղորդեմ գաղութին մէջ երեւան եկող նոր շարժումները, որոնք կապ կրնան ունենալ ժողովի որոշումներուն ու անոր գծած ուղղութեան հետ։ Առ այժմ տպաւորութիւնը լաւ է, տիրող ոգեւորութիւնն ու խանդավառութիւնն անսահման։ Սակայն ասկէ ի՛նչ գործնական հետեւանք կարելի է դուրս բերել, այդ ապագան ցոյց պիտի տայ։

Վերջացնելէ առաջ պարտականութիւն կը նկատեմ յիշատակել հոս հայր Վեհունիին մատուցած ծառայութիւնները համաժողովի կազմութեան ու անոր յաջողութեան մէջ։ Իր աշխատութիւնը իրապէս մենք գնահատելի կը գտնենք։

Մաղաք Գ. Պէրպէրեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 13-ին, Ազգագրական Ընկերութեան մէջ Ե. Լալայեան կարդաց զեկուցում ասորիների մասին։

Ե. Լալայեանը, ճանապարհորդելով նախանցեալ տարի Ջուլամերիկի շրջանում, ժողովել է մանրամասն տեղեկութիւններ ասորիների կեանքի մասին։ Բազմաթիւ լուսանկարները դիւրացնում էին գաղափար կազմել Ջուլամերիկի բնութեան, տնտեսութեան, արհեստի, մարդկանց և նրանց զգեստի ու զարդերի մասին։

Զեկուցանողը տեղեկութիւններ տուեց ասորիների թիւի, համայնական կազմակերպութեան, սովորութիւնների և ազգագրական առանձնայատկութիւնների մասին։

Զեկուցման ընթերցանութիւնը տեւեց $1^{1}/_{2}$ ժամ և հազիւ-հազ սպառեց ժողոված նիւթը։

Զեկուցումը հետաքրքրական էր և արժանացաւ հանդիսականների ջերմ ծափահարութիւններին։

Զեկուցումից յետոյ տեղի ունեցաւ զրոյց Ա. Քալանթարի նախագահութեամբ։

Ա. Քալանթար հարց տուեց, թէ ի՛նչ կապ կայ ներկայ ասորիների և Հին-Ասորեստանի բնակիչների միջև. արդեօք մնացել են հետքեր Հին-Ասորեստանի ազգագրական տարրերից, որոնք և ի՛նչպէս։ Ցեղով արդեօք կարելի է յակոբեաններին և ասորիներին խառնել միասին և մի ցեղ համարել։

Ե. Լալայեան—Դժուար է պատասխանել այդ հարցին։ Ասել, թէ ասորիները անմիջական սերունդն են հին-ասորեստանցիների, անկարելի է. բայց և ժխտել որևէ ազգակցութիւն՝ նոյնպէս անհիմն է։

Ցակոբեան հարցնում է, թէ ի՛նչ յարաբերութիւն կայ Ջուլամերիկի և նրանից դուրս ասորիների միջև։

Ե. Լալայեան պատասխանում է, որ բոլոր ասորիները ընդունում են մար-շիմոնի հեղինակութիւնը։ Ներկայումս մար-շիմոնը գտնվում է Անգլիայի առանձին հովանաւորութեան տակ և ստանում է տարեկան 18,000 ռուբլի Անգլիայից։ Թիւրքիան էլ նորերս սկսել է տալ նրան տարեկան 5000 ռուբլի։

Ա. Քալանթար, շեշտելով ասորիների չափազանց յաճախ կրկնվող կրօնափոխութիւնը, սրբազան իրերի նենգումը և խաչագողութիւնը, հարց է տալիս թէ ի՛նչ հիմնական բարոյական պատճառ կայ այդպիսի փոփոխամտութեան և կրօնափոխութեան։ Արդեօք սկսվել է ճգնաժամ հին և նոր հասկացողութիւնների մէջ թէ՞ դա պայմանական այլասերման և ազգայնական ու կրօնական անանկութեան մի երեւոյթ է։

Համբարձումեան գտնում է յարուցված հարցը շատ հետաքրքրական և ցանկութիւն է յայտնում, որ զեկուցանողը տայ ազգագրական-սօցիօլօգիական լուսաբանութիւններ։ Ինքը հակված է տեսնել հին հասկացողութիւնների ճգնաժամը նորագոյն ազդեցութիւնների առաջ և առհասարակ այն կարծիքին է, որ նոր հասկացողութիւնները և նորամուծութիւնները այն ժամանակն են աջողութիւն գտնում կեանքի մէջ, երբ սովորոյթային հայեացքները սկսում են խախտվել և քայքայվել։

Ռիֆէկեանը տրամադիր է ընդունել տնտեսական պայմանների վճռական ազդեցութիւնը այդ երեւոյթների մէջ և կարծում է, որ կարիքն է նետում ասորիներին այս ու այն կրօնի գիրկը։

Գ. Տէօրմէնեան չը ժխտելով տնտեսականը՝ աւելի հակված է տեսնել բարոյական պատճառներ։

Վարդանեան հետաքրքրվում է ասորական երգերով, եղանակներով, մելօդրամներով։

Գ. Մելիք-Կարագեօզեան հետաքրքրվում է ասորիների կեանքի ընդհանուր նկարագրով և մասնաւորապէս կանգ է առնում անգրագիտութեան վրա, մանաւանդ կանանց շրջանում։

Ա. Քալանթար, ընդգծելով զեկուցման բնորոշ կէտերը, գտնում է արդիւնաւէտ ուսումնասիրել հայ ազգագրութեան համար բոլոր հարևանների ազգագրութիւնը։ Մի շարք դիտողութիւններ ցոյց են տալիս, որ մեր հարևան, ոչ հայկական, ազգագրական տարրերը ունեն նմանութիւններ իրանց սովորութիւնների և հաւատալիքների մէջ, իսկ ընդհակառակը նոյն հայութեան զանազան բեկորներում կան բաւական նկատելի տարբերութիւններ։ Ուսումնասիրելով թէ հայ և թէ հարևան ժողովուրդների ազգագրութիւնը, մենք նիւթ կը պատրաստենք պարզելու ազգերի ծագման և պատմական շփումների երևոյթները։ Ն.—ն

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻՆԵՐԻ ՄԵԾ ԿԱՐԻՔԸ ՄԵՐ ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ *)

III

Եթէ կայ մի պաշտօն, որը կարող է միանգամայն ապահով համարվել, այդ մանկաբարձականն է, որովհետև նրա պահանջը օր ըստ օրէ աւելանում է մեր գաւառական ազգաբնակութեան մէջ։ Մանաւանդ այդ աւելի եւս կաւելանայ, երբ կը մտցվի զեմստվօ՝ իր բազմաթիւ բուժարաններով հիւանդանոցներով։ Այժմ մեր գաւառական մանկաբարձուհիները համարեա օտար տարրից են, մանաւանդ հրէուհիներից, որոնցից շատերը աւարտած են գիմնազիաները, յետոյ արդէն սովորած մանկաբարձութիւնը։ Շատերը առարկում են, որ հայուհիները չեն ցանկանայ մանկաբարձուհիներ դառնալ, որովհետև մի առանձին նախապաշարմունք ունեն դէպի այդ մասնագիտութիւնը։ Այդ ապացոյց է նրանց անծանօթութեանը մանկաբարձուհու վեհ պարտականութեան հետ։ Չը կայ աւելի արդիւնաւոր և հասարակօգուտ մի պաշտօն մեր գաւառական ազգաբնակութեան համար, ինչպէս այդ պաշտօնը։

Անտարակոյս՝ այդ պրօֆէսիան աւելի մեծ ապահովութիւն կը տայ, քան, օրինակ, անապահով, չորքշ և զանազան պատահարներից ու կապրիզներից կախված գաւառական վարժուհու պաշտօնը։ Եւ այժմ արդէն յայտնի է, որ վարժուհիների պահանջը այնքան էլ մեծ չէ։ Քանի քանիսը աղաչում են մի որևիցէ պաշտօն տալ, թէկուզ ամենախուլ վայրերում շատ չափաւոր ռոճիկով՝ 200—300 րուբլով։ Իսկ քաղաքներում մէկ պաշտօնի համար հարիւրաւոր խնդիրներ են թափվում դուռս։

Արդէն սկսվում է ինտելիգենտ պրօլետարիատի երևումը իրականութեան մէջ. նոյնը կը լինի և գաւառներում, երբ շուկան կը բռնեն աւելի հեռատեսները, վաղօրօք պատրաստվածները՝ օտարազգի կանայք։

*) Տես «Մշակ» № 278.

Ահա ինչու խորհուրդ է տրվում, որ մեր բազմաթիւ հայ օրիորդները՝ թէ գիմնազիաների և թէ մեր միջնակարգ դպրոցների ընթացաւարտները՝ փոխանակ անգործ մնալու և տարիներ սպասելու մի որևիցէ պաշտօնի՝ պատրաստուեն մանկաբարձութիւնից և աճապարեն գնալ գաւառները, ուր կունենան թէ ապահովութիւն և թէ բարոյականապէս ոգևորող գործունէութիւն։

Թող նրանք հետևեն այն գաղափարական ռուս օրիորդներին, որոնք տոգորված լինելով ժողովրդասիրական վեհ գաղափարով՝ գնում են գիւղը օգնելու տգէտ և տառապեալ գիւղացուն, մանաւանդ գեղջկուհուն։ Նորերս լրագիրներում գրված էր, որ Անգլիայում միլիօնից աւելի անպաշտ, աղաղ աղջիկներ կան, որոնց հետ չը գիտեն ինչ անել. մտադրվում է ընդունել նրանց զինւորական ծառայութեան։ Մեր իրականութեան մէջ այդ տեսակ աղջիկների թիւը տարէ-ցտարի աւելանում է։ Ո՞ւր կարող են նրանք ասպարէզ ունենալ գործելու, անգամ ամուսնանալու. գաւառներում, կը պատասխանենք, ուր զգացվում է նրանց մեծ կարիքը, ուր, վերջապէս՝ պսակի պահանջը բարեբաղդաբար, մեծ է, իսկ մեծ քաղաքներում պսակը դառել է մի հազուագիւտ երևոյթ։

Փոխանակ անգործ մնալ և ոչ մի յոյս ունենալ ամուսնանալու, որը բնական գեղեցիկ պահանջ է՝ աւելի եւս կանանց սեռի համար, մի՞թէ գերադասելի չէ գնալ գաւառը, ուր մարդիկ բաւականաչափ ինտելիգենտացած և չայլասերված, ինչպէս այդ տեսնում ենք մեծ քաղաքներում, մեծ ուրախութեամբ կամուսնանան հայ օրիորդների հետ, որոնք կունենան թէ վարժուհու և թէ մանաւանդ մանկաբարձուհու պատրաստութիւն։ Եւ այդ վերջինների մուտքը գաւառը կունենայ շատ մեծ նշանակութիւն և ազդեցութիւն ազգաբնակութեան բարեկեցութեան և կուլտուրական սովորութիւնների տարածման վրա։ Այդ տեսակ առողջ ընտանիքները կը կազմեն մի տեսակ օազիսներ սփռող իրանց բարեբար ազդեցութիւնը նրանց շրջապատում. և յուսալի է, որ այդ ընտանիքներում կը ստեղծվի ազգայնօրէն աւելի առողջ սերունդ, որը մեր ինտելիգենտ և բուրժուա ընտանիքների նման չի ենթարկվի այլասերման, օտարացման և կորստի, որը տեսնում ենք այժմ։

Կ. Հ. Բ. Ընկ. ընդհանուր ժողովում, որը տեղի ունեցաւ նոյեմբերի 4-ին, յարգելի տիկ. Զարգարեանը—բժշկի ամուսինը—ազգով լեհուհի, ասաց հետևեալը. «Թող պատրաստված գործիչները, հայուհիներից, գնան գաւառը, զարգացնեն այն ամեն ազգային առանձնայատուկ բարեմասնութիւնները, որոնք կազմում են ամեն ազգի համար թանգագին գանձեր»։

Այդպէս կարող է խօսել լեհ ազգի զաւակը, մի ազգի, որ տուել է մի այնպիսի տոկունութիւն, դիմացկունութիւն և անպարտելի բարոյական ույժ իր ազգի պաշտպանութեան համար՝ ամենազօր Գերմանիայի դէմ, որի նմանը ոչ մի ազգի մէջ չենք տեսնում այժմ։

IV

Մեր առաջարկելիք միջոցը, բացի մանկաբարձական օգնութիւնից, ունի ընդհանուր առողջապահական նշանակութիւն մեր գաւառներում, մանաւանդ եւս գիւղերում, ուր տիրում է կատարեալ բացակայութիւն որևիցէ կուլտուրական կեանքի։ Վերջերս Վաշինգտօնում եղած «Միջազգային առողջապահութեան համաժողովում» բժ. Charles Verelli իր զեկուցման մէջ երեխայոց մահացութեան առիթով ասում է հետևեալը. «Եթէ մօր ծծով սնվող երեխաները աւելի սակաւ տոկոս են տալիս մահացութեան, քան կովի կաթով կամ ուրիշ ձևով սնվող մանուկները, նոյնպէս շատ մեծ մահացութեան տոկոս են տալիս այն երեխաները, որոնց մայրերը տգէտ են և անծանօթ խնամքի անընդատութեան հիմունքների հետ. իսկ մեր կանայք, գաւառներում և գիւղերում՝ ըստ մեծի մասին՝ թէ շատերի դեռահասութեան պատճառով և թէ կատարեալ տգիտութեան որևէ առողջապահական հիմունքների վերաբերեալ, զուրկ են՝ թէ երեխային սնուցանելու և թէ առհասարակ փոքր ի շատէ կանոնաւոր հոգատարութիւնը ունենալու։ Եւ դա է պատճառը ահագին մահացութեան երեխաների՝ մեր ազգաբնակութեան մէջ գաւառներում և գիւղերում։ Եթէ մենք մեզ համեմատենք՝ մասամբ մեր պայմաններում գտնվող ուրիշ ազգութիւնների հետ, հէնց հրէաների, կը տեսնենք ահագին տարբերութիւն. հրէաները՝ բացի լուսաւորութեան լայն տարածումից իրանց ազգաբնակութեան ամեն խաւերում՝ նորերս առանձին ուշադրութիւն են դարձնում նրա ֆիզիքական առողջութեան վրա, հիմնելով մի յատուկ ընկերութիւն, որը կոչվում է՝ «Ընկերութիւն հրէայ ազգաբնակութեան առողջութիւնը պահպանելու համար», որը բացվել է Պետերբուրգում*)։ Նրա նպատակն այն է՝ տարածել առողջապահական գիտելիք ազգաբնակութեան լայն շրջանում, բանալ հիւանդանոցներ, ուղարկել բժիշկներ, մանկաբարձուհիներ և այնտեղ, ուր լինի կարիք և այլն։ Ի հարկէ, հրէաները՝ ունենալով շատ մեծ մտաւոր ույժեր՝ բազմաթիւ բժիշկներ, իրաւաբաններ և այլն և առատաձեռն հարուստ հրէաներ, գիտեցող իրանց պարտականութիւնը, հեշտութեամբ կարող են իրագործել իրանց վեհ նպատակը՝ առողջացնել հրէայ ազգաբնակութիւնը։ Վերոյիշեալ ընկերութեան բիւրօն բաղկացած է թէ բժիշկներից, թէ գրողներից, թէ իրաւաբաններից, թէ ինժեներներից, թէ ուսանողներից և այլն, միով բանիւ՝ հրէայ ինտելիգենցիայից, որը այնքան ուժեղ է ամեն տեղ՝ թէ ուրիշ երկիրներում, թէ Ռուսաստանում և թէ Կովկասում։ Գիտութիւն և հարստութիւն—ահա հրէայի ամենամեծ մտաւոր և նիւթական ույժը, որը առատօրէն գործադրվում է և յօգուտ իր ազգի։ Մենք՝ դժբաղդաբար՝ շատ և շատ հեռու ենք այդ ազգի մտաւոր և նիւթական պայմաններից, որովհետև համարեա չունենք նրա նման իսկական ազգային ինտելիգենցիա և վերջինիս նպատակներին նիւթականապէս աջակցող առատաձեռն ունևորներ։ Ի հարկէ՝ չը պիտի յուսահատվել, պիտի կազմակերպվել և ամեն կերպով անել այն, ինչ որ հնարաւոր է։ Մենք չենք կարող հրէաների նման յատուկ ընկերութիւն կազմել մեր ազգաբնակութեան առողջական դրութիւնը բարելաւելու. թէ ինչու, պարզվեց վերև։ Գոնէ ձգտենք հետևել այդ՝ մեր պայմաններում գտնվող ազգի լաւագոյն ինտելիգենցիային, որը աշխատում է իր ազգի մտաւոր և ֆիզիքական զարգացման համար։ Թող առաջին շատ թոյլ քայլը լինի մեր տգէտ ազգաբնակութեան առողջական դրութիւնը բարելաւելու համար տալ մանկաբարձուհիներ*), որոնք կենդանի տարածողներ կը լինեն առողջապահութեան, նախնական բժշկական օգնութեան՝ մանաւանդ թշուառ հայ կնոջ և ահագին չափով կոտորվող մանկանց, ինչպէս մենք գիտել ենք մեր երկարամեայ ծառայութեան ժամանակ գաւառներում։ Թող այդ քայլը անէ մեր պատկառելի Կ. Հ. Բ. Ընկերութիւնը, որը՝ օր ըստ օրէ ստանում է աւելի մեծ հմայք և համակրութիւն հայ ազգաբնակութեան մէջ, շնորհիւ իր բեղմնաւոր գործունէութեան։

Բժ. Բ. Աղասարեան

*) „Врач. Газета“ № 45, 1912 г. „Общество охраненія здоровья Еврейскаго населенія“.

*) Մանկաբարձուհիների թիւը Թիֆլիսում հասնում է 53-ի, որոնցից հայուհիներ՝ միայն 3 (Справочная книга о врачеб. и пр. 1911 г.).

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԿՈՆԴԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՆՔԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

—

Դեկտ. 9-ին, կիրակի օր, Վանքի եկեղեցում կայացաւ հայրապետական անդրանիկ կոնդակի հանդիսաւոր ընթերցումը։ Օրվայ պատարագիչն էր Թեմի կառավարիչ Եփրեմ սրբազանը։ Թագաւոր Կայսրի անուանակոչութիւնից յետոյ պատարագն ընդհատվեց «Էջմիածին ի հօրէ» շարականով։ Այդ ժամանակ հրաւիրված Բենիկ վարդապետը, շուրջառազգեստ և վեղարը հանած՝ պատարագի սեղանից սկսեց կարդալ հայրապետական կոնդակը իրան յատուկ առոգանութեամբ և շեշտերով։ Ընթերցումից յետոյ Բենիկ հայր սուրբը՝ վեղարը ծածկելով ու գաւազան առնելով՝ սկսեց խօսել բացատրելով հայրապետական անդրանիկ կոնդակների իմաստը և նոր կոնդակի բովանդակութիւնը։

Առաջ ենք բերում Բենիկ վարդապետի քարոզը։

—

«Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի»։

Արդի Վեհափառ Հայրապետի այս կոչը, որ քեզ է ուղղված, հայ ազգ, այս երգն օրհնութեան, այս մաղթանքը հոգեւոր զօրավարի, այս քաջալերականը հասարակաց հօր, այս ողբը ողբացեալ աշխարհիդ վրա, այս ոսկեղէն յոյսերն ու խրատը նահապետի, այս շունչը կենդանանար, այս ձայնն անուշ ու փրկարար, որ սրբատառ կոնդակն իր կուսակի թևով ու երգով տանում, տարածում է հայ աշխարհի ամեն անկիւն, հայ ժողովրդի գիրկ ու ծոց,—հին կոչ է. Ցիսուսի փրկարար կոչը, քաղցր հրաւէրը, որ Թադէոս ու Բարդուղիմէոս առաքեալների շրթունքով, Լուսաւորչի ահեղ ու հանճարեղ ձայնով հայոց աշխարհի ականջին հնչեց. ու այն օրից այդ կոչը հայոց հայրապետները բերնէ բերան, սրտէ ի սիրտ, այդ կոչն օրհնութեան անդրանիկ կոնդակի ձևով արձակում են դէպի ի ափիւռս աշխարհի տարածված հայ ազգը։

Ի՞նչ է այդ աւանդական հին ու միշտ նոր կոչը։

Ցիսուսի գործած, ավանդած, աղօթքի և արեան տեղերին պահակ կանգնած, Երուսաղէմի հայ պատրիարք, քո ուխտեալ միաբանութեամբ քրիստոնէական բարութեան, ջերմեռանդութեան, հաւատի օրինակ հանդիսացիր ուխտաւոր հայ քրիստոնէի համար։

Կ. Պօլսի սրբազան պատրիարք և օժանդակ կրօնական ու քաղաքական ժողովներ, յօգնութիւն փութացէք ձեր խնամքին յանձնված ու տառապանքի ծովում խեղդվող հայ հէգ ժողովրդին։ Ձեր կեանքի քաղցրութեան մէջ հայ ժողովրդի սրտամորմոք դառնութիւնը մի մոռանաք, որպէսզի սեղբես չը մնայ Աստուծոյ, ձեր խղճի և ազգի առաջ։

Եկեղեցու առաջնորդներ, արք ու ոչ արք եպիսկոպոսներ, ճանաչեցէք ձեր պաշտօնի վեհութիւնը. նախ ինքներդ արդարութեամբ գործեցէք, ապա արդարութեան ճամբէն ցոյց տուէք ձեր ստորադրեալ հոգևորներուն և ժողովրդին։ Հսկեցէք ուսումնարանների և եկեղեցիների դրամների վրա, որ չօտարանան... չը գողանան. բարոյական դաստիարակութեան վրա՝ որ չընկնի, չը կործնի. որբի և այրու դատը շուտ տեսէք և արդարութեամբ տեսէք. թշուառներին օգնեցէք, վիրաւորներին մխիթարեցէք, կարօտներին նպաստեցէք։

Քահանաներ, որ տարածութեամբ ու պաշտօնով ժողովրդի մօտն ու մէջն էք միշտ, նրա վշտերին և ուրախութիւններին հանդիսատես, մասնաւոր ու հրապարակական մշտաբարբառ քարոզներով զգաստ պահեցէք ձեր հօտը. բարին պաշտելու, բարին զգալու, բարին գործելու անոնց տրամադրութիւն ստեղծելով։ Արծաթի համար կոխէ մի անէք, փողը չարժէ, որ իր համար կոխէ լինի, իրար մի ատէք, դժկամակութիւն մի սերմանէք. աւագներ, կրտսերներին շահեցէք ու մի զրկէք. տաճարի կարգն ու վայելչութիւնը տեղը պահեցէք։

Հրապարակախօսներ, գրագէտներ, մատենագիրներ, որ ազգ ղեկավարելու, միտք ու սիրտ կրթելու կոչումն ունիք, ճշմարտութեան և արդարութեան ճամբէն ուղիղ բռնեցէք։

Մեծատուններ, հարուստներ, ձեր աշխատաւորներին իրանց աշխատանքի համեմատ վարձատրեցէք. ժողովրդին օգնելու համար Աստուծուն ձեզ տուածից, ձեր քսակից բաժին հանեցէք։

Ուսուցիչներ, ուղիղ դաստիարակեցէք հայոց մատաղերամ մանկտին. ուսման դասեր, գիտութեան փշրանքներ տալով մի շատանաք, այլ և կրթեցէք մանուկների հոգին Աստուծոյ երկիւղով. ճշմարիտ իմաստութիւնը Աստուծոյ երկիւղի վրա է հաստատուն. «Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ Տեառն է»։

Բարեգործական, կրթական, կենսակրթական ընկերութիւններ, ազնիւ աշխատութեամբ քաղեցէք գաւառացի տգէտ, խաւար ժողովրդի մէջ լոյս, հաց և գործ մատակարարելու նրան։

Երկրագործ հայ ժողովուրդ, մեր նախնեաց հողն ու բոյնը պահող սիրելի, որ քրտինքով օծված ճակատով մեզ ամենիս հաց ես աշխատում ու քաղում կոշկոտ ձեռքերով սև հողի ծոցից. բաց միտքդ գիտութեան շողերի առջև, վարժարան բաց, կրթվիր, որ աշխատանքդ դիւրանայ, ձեռքդ զէնք ունենաս, որ հացդ, վաստակդ կապուտ-կողոպուտից պաշտպանել կարողանաս։

Հայ տիկիններ և օրիորդներ, պարկեշտ, բարեձև եղէք. ձեր ոսկեղէն ու արծաթ զարդերն այն հմայիչ փայլը չունեն, ինչ որ այս երեք զարդը, որ ձեր կուրծքն ու ճակատ շողակնաձև զարդարել կարող են։ Այդ հոգով, զգուանքով ու մայրենի անուշ լեզուով դաստիարակեցէք ձեր որդոց։

Եւ վերջապէս դուք, Էջմիածնի միաբաններ, եռանդուն աղօթող եղէք, հոգու աղօթք սովրեցէք, համեստ, ներողամիտ, անյիշաչար, անշահախնդիր, հիւրասէր, առաքինի։

Ահա տիրական այն հրամանները, որ Հայոց Հայրապետը հովուական սրնգով ձեր ականջին է հասցնում։ Ահա բարի կեանքի այն ընտիր սերմունքը, որ հայոց հոգևոր դաշտի սերմացանը, Հայրապետը օծեալ աջը լի բռներով ձեր սրտում է սերմանում այն քաղցր յուսով, թէ նրանք քար ու ապառաժի վրա չեն ընկնի, այլ պարարտ, բերրի հողի մէջ։ Ահա այն ազնիւ քարն ու աղիւս, որ հայոց տան ճարտարապետը ձեր կեանքի շէնքը կառուցանելու համար է առաջարկում, Իսկ սէրը, սէրը՝ այն ազնուագոյն շաղախը, որ շէնքի քարերն իրար է կապում...

Այս հոգով զօրացան մեր սուրբ նախնիք, այս ոգևորութեամբ իրար գրկած կանչեցին. «Եկայք շինեսցուք սուրբ զխորանն լուսոյ, քանզի ի սմա ծագեաց մեզ լոյս ի Հայաստան աշխարհի». և հայոց լեռներն արձագանք տուին. «Եկայք շինեսցուք զ. զխորանն լուսոյ»...

Եւ լուսոյ խորանը, որ հայ ազգի մայր Էջմիածինն է, ազգութեան ամփոփումը, աշխարհի ամուր արհաւիրքներից, արնխում զաւաններից, ամենակուլ ծովերից փրցուց, փրկեց ու պահեց հայ ազգի մնացորդին գալիք յոյսերի անուշ օրօր կարդալով։

«Եկայք, եկայք և մեք շինեսցուք զ. զխորանն լուսոյ...» Եւ Հայրապետի օրհնելից բերանը թող օրհնութիւն մրմնջայ մեր վաստակի, աշխատանքի վրա, ու երկինքն իր ողորմութեան անձրևը տեղայ ի գլուխ հայ ազգի։

Ցուսկ յետոյ, հայ ազգ, մեր Հայրապետի համեստութեան քողն երեսին «սարսում, զարհուրում է իր յուշերու մէջ», երբ իրան կանգնած է տեսնում լեռնացած պարտականութեան առաջ։ Նա Ցիսուսի և մեր նախնեաց քաղցր աւանդը մեզ տալով ու օրհնութեամբ պսակելով՝ կարօտում է նաև մեր ջերմագին աղօթքներին։ Աղօթենք մեր Հայրապետի համար. Տէր Ցիսուս զօրավիգն լինի նրան, որ կարողանայ նա իր խաչը պատուով և տոկունութեամբ տանել։ Աստուածային օրհնութեամբ արդարութեան, ճշմարտութեան, սիրոյ շողերը լու-

սաւորեն իր միտքն ու սիրտը և ույժ տան հայոց կեանքի և փրկութեան դրօշակը բարձր պահելու Կարմիր ծովերից անցնելու մեր այս ցաւոց օրերում։ Տէր Յիսուս զօրացնէ նրա կոչը, ձայնը, հովուական հրաւէրը, որպէսզի նախ և առաջ լսելի լինի Էջմիածնի պարիսպների մէջ, ապա մեզ հասնի և հեռուն երթայ...

«Եկայք շինեսցուք ս. զխորան լուսոյ»...

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Դեկտեմբերի 13-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվում էր Ախալքալաք քաղաքի բնակիչներ Արշակ Մաղօյեանի և Վարդան Մանուէլեանի գործը, որոնք մեղադրվում էին նոյն քաղաքի պետական գանձարանի աւագ հաշուապահ Վահան Բարսեղեանին նախամտածված դիտաւորութեամբ սպանելու մէջ։

Անցեալ տարվայ մայիսի 16-ին, Թիֆլիսի նահանգական դատարանը, քննելով այդ գործը, արդարացրել էր մեղադրեալներին և մերժել սպանվածի մօր և եղբօր խնդիրքը, որոնք 7,385 ռ. քաղաքացիական պահանջ էին յայտնել։

Այդ վճռի դէմ թէ դատախազը, թէ քաղաքացիական պահանջատէրերը բողոք էին տուել Թիֆլիսի դատաստանական պալատին և խնդրել կրկին հարցաքննել՝ նահանգական դատարանում ցուցմունք տուած վկաներից մի քանիսին և կանչել մի քանի նոր վկաներ, որոնց թւում Ախալքալաքի հաշտարար դատաւոր Իվանիսյին։

Պալատը յարգել էր բողոքաւորների խնդիրքը և կանչել նրանց ցոյց տուած բոլոր վկաներին, ինչպէս նաև Ախալքալաքի պետական դպրոցի տեսուչ Զալալ Տէր-Գրիգորեանին, որի մասին խնդրել էր մեղադրեալների պաշտպան Տ. Յովհաննիսեան։

Դատաստանական պալատում սպանվածի մայրը շարունակում էր պնդել, թէ ինքն իր աչքով տեսել էր, որ իր որդուն սպանեց մեղադրեալ Մանուէլեանը, և թէ նա կաշառված էր իր որդու թշնամի Մաղօյեանից։ Պալատը հաւատ չընծայեց այդ ցուցմունքին և հաստատեց նահանգական դատարանի արդարացուցիչ վճիռը։

Պալատում մեղադրեալներին պաշտպանում էին երդւ.-հաւատարմատարներ Տ. Յովհաննիսեան և Ն. Դոլուխանեան։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ
(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 9 դեկտեմբերի

Նախագահում է իշխ. Վոլկոնսկին։

Շարունակվում են վիճաբանութիւնները կառավարական դեկլարացիայի մասին։

Մինիստրների օթեակում է Կոկօվցէվը։

Մէյէնդօրֆը, հանդէս գալով հոկտեմբերեանների ֆրակցիայի կողմից, յայտնում է, որ առանձնապէս ֆրակցիային հաճելի է դեկլարացիայում յուզալի առնի (?) բացակայութիւնը և մասամբ հաշտարար տրամադրութիւնը, որ յոյս է ներշնչում, թէ վերջապէս ռուս մարդիկ իրանց օրէնսդրական հաստատութեան մէջ կը գտնեն իրանց միմեանց հետ միացնող խնդիրներ։ Կանգ առնելով կուսակցութիւնների՝ դէպի դեկլարացիան ունեցած վերաբերմունքի վրա՝ հռետորը գտնում է, որ երկու ծայրայեղ թևերը ըստ երևոյթին ցանկացան ցոյց տալ իրանցից ինչ-որ անսովոր տարերային ույժ, յենված ժողովրդական գիտակցութեան վրա, և այդ երկու հոսանքները խօսեցին աւելի կամ պակաս սպառնական։ Ձախակողմեանները աւելի կօրէկտ, աջակողմեանները՝ ցասկոտութեամբ։ Հռետորը այդ ցասումի մէջ տեսնում է անհերկեայ ցանկութիւն՝ ցոյց տալ իրանից անկախ մի ույժ՝ յենված մասսաների վրա, և կը կամենային լսել մինիստրների խորհրդի նախագահի բերանից նրա նախորդի պատմական խօսքերը՝ «Մի՛ վախեցնէք»։ (Ծափահարութիւն կենտրոնում)։ Ծայրայեղ տարրերը միշտ պատրաստ են սանձարձակութեան հասցնել մասսային, մթագնել նրա առողջ դատողութիւնը և դրա վրա կառուցանել իրանց քաղաքականութիւնը. սակայն այդ ձևերը օգտակար չեն ոչ միապետութեան, ոչ էլ ռուսաց պետութեան։ Իսկ հոկտեմբերեանները իրանց խնդիրը տեսնում են նրանում, որպէս զի իրանց քաղաքականութիւնը հիմնեն ռուս ժողովրդի հասուն մտքի վրա։ Սահմանադիր-ռամկավարների ասածների մէջ կային շատ կէտեր, որոնց հետ դժբաղդաբար հոկտեմբերեանները հարկադրված են համաձայնել, բայց և այնպէս այդ ասածների մէջ էլ կան որոշ բանակռւային ծայրայեղութիւններ։ Կանգ առնելով նացիոնալիստների ճառերի վրա, որոնք անվերջ յիշում էին մայր բնութեան մասին, հռետորը հարցնում է, թէ չի՞ դարձնի արդեօք նրանցից իր երեսը մայր բնութիւնը այն րօպէին, երբ նրանք վարձակալներ կը դառնեն։ Հոկտեմբերեանները ներկայումս կամենում են կառուցված տեսնել իշխանութեան հեղինակութիւնը բարոյական սկզբունքների վրա։ Միապետական տեսակէտից հոկտեմբերեանները կարծում են, որ երբ մի անգամ հիմնական օրէնքների մէջ ասված է, թէ ոչ մի օրէնք չէ կարող փոխվել առանց Դումայի և Խորհրդի համաձայնութեան, ուրեմն յանուն միապետական սկզբունքի պէտք է պաշտպանել այդ սկզբունքը։ Այդ այն սահմանադրական սկզբունքն է, որի վրա կանգնած են հոկտեմբերեանները։ Միապետական կարգի ժամանակ բովանդակ կարգը յենվում է Միապետի ինքնակալ խօսքի հաստատակամութեան վրա։ Այդ տեսակէտից զանազան մտորումները յեղաշրջումների մասին յանցանք է ոչ միայն ռուս ժողովրդի, այլ և միապետական սկզբունքի առաջ (ծափահարութիւն կենտրոնում)։

Չխէնկէլին վկայում է, որ կառավարութիւնը հաւատարիմ է մնում ազգայնաց քաղաքականութեանը, որպիսին նա խառնըվով (?) գործադրում էր երրորդ Դումայի աջակցութեամբ։ Հռետորը մանրամասնօրէն կանգ է առնում Վրաստանի ժամանակակից տնտեսական վիճակի վրա, ուր, ասում է հռետորը, վարչական կամայականութեան ձևերը աննկարագրելի են։ Վրաստանի գիւղացի ազգաբնակութիւնը տառապում է հողի սակաւութիւնից, բացառիկ դրութիւնները Կովկասում դարձել են միանգամայն նորմալ երևոյթ։ Դեկլարացիան, խօսելով ինքնավարութեան մասին, չը յիշեց Կովկասի մասին, որ այդպիսով մնալու է զուրկ զեմստվօյից. կառավարութիւնը հրաժարվեց Թիֆլիսում համալսարան բանալու մտքից։ Չխէնկէլին ասում է, որ սօց.-դեմօկրատները կը մարտնչեն ճնշման ու կամայականութեան դէմ։ Հռետորը առարկում է այլազգիներին սեպարատիզմի մէջ մեղադրելու դէմ։ Սատրապզգիներին (?) չէ զոքացնելու կառավարութեան և երրորդ Դումայի մեծամասնութեան ձգտումը պարտութիւն կրեց (ծափ. ձախից)։

Կարաուլովը իբրև Կովկասի ներկայացուցիչ յայտնում է, որ դեկլարացիայում լռութեան են մատնված Կովկասի կարիքները, մինչդեռ Կովկասի անհամեմատ կենսական կարիքները երկար տարիների ընթացքում չեն ստանում օրէնսդրական բաւարարութիւն և արհեստականապէս արգելարիք է դրվում երկրի տնտեսական ու կուլտուրական զարգացման առաջ։ Անհրաժեշտ է արդիւնաւէտ օրէնսդրական աշխատանք, այլապէս Կովկասը դարձեալ կը վերադառնայ այն արիւնալի էսցեսներին, որ ոչ ոք չէ կամենում, որոնք սակայն առաջ են գալիս իրերի դրից (ծափեր ձախից և մասամբ կենտրոնում)։ Հռետորը, իբրև դումայական կոզակների խմբակի անդամ, վկայում է, որ դեկլարացիան մոռացաւ ռուս կոզակներին, մինչդեռ վերջինները միշտ կատարել են իրանց վրա դրված պարտականութիւնները։ Կոզակները քայքայվում են։ Հռետորը մանրամասն նկարագրում է կոզակների կենցաղը և ասում է, թէ հրամայողական անհրաժեշտութիւնը սահմանում է գոհացում տալ կոզակների ամենակենսական կարիքներին։ (Ծափեր ձախից և կենտրոնում)։

Ջաֆարովը, քննադատելով մահմեդականների վերաբերութեամբ կառավարութեան գործադրած քաղաքականութիւնը, յայտնում է, որ նոր պետական կարգի ժամանակ հոկտ. 17-ի մանիֆեստից յետոյ մահմեդականները կարծում էին, որ արդէն վերացված են նախկին իրաւասահմանափակումները, բայց տեսնում են, որ կառավարութիւնը աշխատում է աւելի ևս ընդլայնել նրանց շրջանը։ Հռետորը կարծում է, որ մահմեդականների կեանքի անկանոն վիճակը պէտք է հերթական խնդիր լինի։ Այդ անկանոնութիւնների վերացումը ցանկալի է ոչ միայն մահմեդականների, այլ և ամբողջ հայրենիքի շահի տեսակէտից (ծափահարութիւն ձախից)։

Մարկով 2-րդ, առարկելով ձախակողմեան և կենտրոնի հռետորներին, ասում է, որ Ռուսաստանում սահմանադրութիւն չը կայ, նրան կամենում են մացնել ապստամբները։ Կեցցէ ինքնակալութիւնը, կորչի սահմանադրութիւնը (ծափեր աջից)։

Ալեքսանդրովը գտնում է, որ երրորդ Դումայի մեծամասնութիւնը և կառավարութիւնը իրանց քաղաքական ֆանատիզմով փորձեցին սպանել ժողովրդական ինքնագործունէութիւնը։ Դուման պարտաւոր է իրականացնել հոկտ. 17-ի մանիֆեստը։ Եթէ կառավարութիւնը կամենում է խուսափել կատաստրոֆային հետևանքներից, որոնց մասին խօսեցին բոլոր ամբիոններից, նա պէտք է շիտակօրէն, ազնւօրէն ու համարձակ ամբողջովին փորձարկէ իրաւական սկզբունքները, որ նա խօթ տարի առաջ ազդարարեց (ծափահարութիւն ձախից)։

Աջակողմեան Շուլգինի ճառից յետոյ նիստը փակվում է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Կովկասի փոխարքային ներկայացաւ Քութայիսի նահանգական ազնուականութեան պարագլուխ իշխ. Միքելաձէն։

✦ Ստացանք Թիւրքահայ Տիգրան Քամաւեանից 9 ռ. 89 կոպ., որ հաւաքել է իր ընկերական շրջանում, առաջիկայ տօներին աղքատ ընտանիքների բաժանելու համար։

✦ Թիֆլիսի կանանց բարձր դասընթացքները մասնակցելու են համառուսական կանանց կրթութեան համագումարին, որ կայանալու է Պետերբուրգում առաջիկայ Ծննդեան արձակուրդների ժամանակ։

✦ Դեկտ. 11-ին Բագուի դումայի նիստում ի միջի այլոց քննվեց նաև Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումին նպաստելու հարցը։ Բագուի թերթերն այդ առթիւ յայտնում են, որ 38 ձայնով դուման որոշեց յատկացնել 500,000 րուբլին յօգուտ Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումի 10 տարվայ ընթացքում, ամեն տարի 50 հազար րուբլի։ Թաղիանոսեանը առաջարկում է փոխարքային ուղարկել խորին երախտագիտութեան հեռագիր կովկասեան պօլիտեխնիկումի մտքի իրագործմանը եռանդուն աջակցելու համար։ Ապա Խատիսեան զգացված խօսքերով յայտնում է շնորհակալութիւն, որ ընդունվում է բուռն ծափահարութեամբ։

✦ Կայսերական Կովկասեան Բժշկական Ընկերութեան շինութեան մէջ (Ալէքսանդրեան այգու վերին մուտքի մօտ) տեղի կունենան հետեւեալ դասախօսութիւնները։ Այսօր, շաբաթ, երեխաների համար ժամը 4—5 երեկ. տ. Մեսնիկօվան ռուսերէն կը խօսէ «Կենդանիների ընտանեկան կեանքի» մասին։ Վաղը, կիրակի, ցերեկ. ժ. 10—11 Գարդեշեանը հայերէն կը խօսէ ապակու մասին. տիկ. Ասատիանին վրացերէն ժ. 11—12 կը խօսէ Գուլիվէրի ճանապարհորդութեան մասին։ Հասակաւորների համար (խնդրվում է երեխաներին չը տանել) տ. Ֆլօրինան ռուսերէն կը դասախօսէ ժ. 5½—7 ը մարդու կազմուածքի մասին։ Մուտքը բոլորի համար ձրի է։

✦ Վաղը, կիրակի նշանակված է Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը ուսուցչական ֆոնդի և կենտրոնի ուճիւղի (?) 1913 թ. նախահաշիւների քննութեան համար։

✦ Ռուսաց սինօդը ի թիւս այլոց ուղարկել է վրաց-իմերէթական գրասենեակին այն ծրագիրը, որով տօնվելու է Ռոմանովների Տան 300-ամեայ յօբելեանը։

✦ Թիֆլիսում երևացել են կեղծ հարիւր րուբլանոց թղթադրամներ 1898 թ. սերիա И. К. № 001187։

✦ Քաղաքային վարչութիւնը հարցրեց էլէքտրաքարշի ընկերութեանը, թէ երբ, արդեօք, նա ձեռնարկելու է կառուցանելու էլէքտրաքարշի նոր գիծ սկսած Կախէտինսկի և Նաւթլուղի փողոցների անկիւնից դէպի քաղաքային նոր սպանդանոցը Նաւթլուղ կայարանի մօտով։

✦ Այսօր Հասարակական ակումբում Ա. Բախուտովը կը կարդայ ռեֆերատ հիւսների ընկերութեան և էկսկուրսիաների մասին։ Ռեֆերատից յետոյ տեղի կունենայ գրոյց և համերգային բաժին։

✦ Բագւում «Баку» թերթի գրաշարների գործադուլը վերջացաւ։ Վերջացաւ նաև տպարանատէրերի լօկաուտը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Դրամա

Արտիստական թատրոնում դեկտեմբերի 13-ին ռուսաց դրամատիկական խումբը բեմ էր դրել երրորդ անգամ Վ. Ռըշկովի «Змѣйка» կոմեդիան 4 գործողութեամբ։

Կոմեդիայի ֆաբուլան շատ հասարակ է ու պարզ։ Լուտուգինների միանուճար որդին՝ 22 տարեկան ուսանող Դանիլան (Կոսակօվսկի) սիրահարվել է Կիրա Ալէքսանդրօվնա Նատօլինա (Արգուտինսկայա-Կօզլօվսկայա) օրիորդի վրա։ Օրիորդն էլ բուռն կերպով սիրում է այդ անփորձ երիտասարդին։ Որպէսզի մօտ լինի տղային, կարողանայ ծանօթանալ նրա ծնողների հետ ու ծանօթացնել իրան և ապա նրանց սէրը ևս գրաւելով մտնել այդ ընտանիքը, օրիորդը վարձւում է Լուտուգինների ամառանոցը Փիւլանդիայում։ Նրա երևալը այդտեղ տակն ու վրա է անում այդ ընտանիքը. իր գեղեցկութեամբ, սիրալիր վարմունքով և գրաւիչ շարժումներով նա միանգամից սիրահարեցնում է իր վրա տղայի հարազատներին—պապին՝ գաւառից եկած 60-ամեայ հարուստ Վօրօտիշչինին (Բէլեայեվ), զուարճամոլ, նախկին քեռուն՝ Սակօվին (Տուգանօվ) և հօրը (Պալօվ)։ Աղջիկը դրանց բոլորին էլ գժուեցնում, մոլորեցնում է ու ծառայեցնում իր սրբազան նպատակին։ Այնքան վարպետօրէն է նա պարզում իր ցանցերը, որ վերջ ի վերջոյ երիտասարդների փոխադարձ սէրը կարօղանում է՝ ծնողների ու ազգականների էգօիստական ձգտումները տապալելով՝ յաղթանակով պսակվել։ Սկսած՝ «կամ նրան, կամ ինձ» ասող մօրից, որը տեղի է տալիս ամուսնուն, և ժառանգութիւնը կորցնելու երկիւղի առաջ՝ մինչև նախկին քեռին շտապում են զոհաբերել երիտասարդ տղային ամուսնացնելով այդ վտանգաւոր գեղեցկուհու հետ։ «Змѣйка» (փոքրիկ օձ) անունն են տալիս նրանք պհա այդ մաքուր, անկեղծօրէն սիրող և անդրդուելի կերպով ձգտող, խելացի, բայց և խորամանկ աղջկանը։ Հեղինակը դրանով իր նպատակն է դրել մերկացնել ոչ միայն մարդկանց, ազգականների, այլ և ծնողական, մինչև իսկ մայրական սիրոյ էգօիստական ատառը։

Կոմեդիան լի է կենսական բազմաթիւ բնորոշ գծերով, սուր ակնարկներով և ծիծաղաշարժ տեսարաններով։ Կենտրոնական դերը ի հարկէ այդ «змѣйка» աղջիկն էր, Արգուտինսկայա-Կօզլօվսկայան, որ տարաւ իր դերը շատ աշխոյժ մարմնացնելով տիպը հրմտօրէն (?)։ Աջող էին և բաւականին ծիծաղ էին պատճառում Վօրօտիշչինները՝ հայր ու որդի (Բէլեայեվ և Տուգանօվ)։ Տիպիքական էր Նատօլինա օրիորդի մայրը (տ. Լեպկովիչ)։ Միւսները պահպանում էին անսամբլը։ Խաղը անցաւ շատ սահուն։

Հանդիսականները ցրվեցին գոհ սրտով։

Լ. Դ.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հաղբաթ, 19 նոյեմբերի

Երկար ձգձգումներից յետոյ ամսիս 18-ին Հաղբաթում խաղացին երկու վօդէվիլ՝ «Զարաճճի» և «Ծարալէկ փաստաբան»։ Բոլոր մասնակցողները ուս.-ուսուցչուհիներ էին, որովհետև օգուտը պիտի հասնի ծխ. դպրոցին։

Խաղը թոյլ անցաւ, որովհետև դերակատարներից ոմանք չը գիտէին իրանց դերերը։

Աչքի էր ընկնում կառավարչի բացակայութիւնը, որից օգտվում էին «տղերքը» և հրում հանդիսականներին աջ ու ձախ։

Անտրակտների ժամանակ նուագում էր գիմնազիական (?) նուագախումբը ռուսական եղանակներ։

Գովելի է մեր ուսուցիչների եռանդը թատրոնական գործում, և յոյս ունենք, որ ապագայում տրվելի ներկայացումների ժամանակ չեն կրկնվի այն թերութիւնները, որոնք նկատվում էին այս անգամ։

Օգուտը, մօտ 50 ր., յատկացվում է ծխ. դպրոցին։

Հայկանուշ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՆՈՐ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԱԾ ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՆՔԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԾԽԱԿԱՆՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԸ

(Ուղարկված Վեհափառ Կաթողիկոսին)

Նորին Սրբութիւն
Վեհափառ Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց

Թիֆլիսի Վանքի մայր եկեղեցու ծխականներից

Խոնարհ խնդիր

Վեհափառ Տէր.

1912 թ. յունիսի 17-ին, Վանքի մայր եկեղեցու ծխականներս ընդհանուր 171 ձայնից 120 ձայնով ընտրեցինք 4 պատուիրակ՝ բժ. Արտաշէս Շխեանին 120 ձ., վաճառականներ աւագ Արշակ Միլեանին 118 ձ., ճարտարապետ Արշակ Բաբեանին 117 ձ. և իրաւաբան Մովսէս Մելիքեանին 113 ձ., որպէսզի այս անձինք միանալով Մողնու և Բեթղեհէմի եկեղեցիների պատուիրակների հետ՝ ընտրեն Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի համար 4 հոգաբարձու։

Մեր 4 պատուիրակներին ևս յայտնի էր մեր՝ ընտրողներիս բացարձակ կամքը, այն է՝ որ ի նկատի ունենալով հին հոգաբարձուների շատ արդիւնաւէտ ծառայութիւնը և հաւատարիմ ու հարազատ վերաբերմունքը դէպի յիշեալ դպրոցը, թէ բարոյական, թէ ուսումնական և թէ նիւթական ասպարէզներում, վերընտրել նրանց նաև առաջիկայ եռամեայ շրջանի համար։ Եւ յիրաւի, երբ մայիսի 12-ին պատուիրակները առաջին անգամ գումարվեցին հոգաբարձական ընտրութիւն կատարելու, մեր պատուիրակները անշեղ հետևեցին մեր վերոյիշեալ կամքին և նրա համաձայն վարվեցին, և որովհետև 6 ձայն 6 ձայնի դէմ է պատահել, ուստի ընտրութիւնը չը կարողացաւ տեղի ունենալ. (ընտրվեց միայն մի անձն 7 ձայնով 5-ի դէմ)։

Նոյեմբերի 25-ին առաջնորդարանում կայացաւ պատուիրակների երկրորդ ժողովը, և այս անգամ 6 ձայնով ընդդէմ 5-ի ընտրվեցին 3 անձ։ Այդ երեքի մէջ չը կայ և ոչ մէկը հին հոգաբարձութեան կազմից և ոչ իսկ գոնէ նոյն ուղղութեան հետևող, այլ բոլորովին հակառակ ուղղութեան մարդիկ են։ Այսքան անարդար ու անհեռատես վերաբերմունք դէպի հին հոգաբարձութիւնը, որ այնպիսի փայլուն գործունէութիւն է ունեցել յօգուտ այդ օրիորդաց միակ միջնակարգ ուսումնարանի, որը կոչված է հայեցնելու ազգին բարեկիրթ մայրեր և ուսուցչուհիներ, միանգամայն դատապարտելի է։ Բայց այսօր դրա մասին չէ մեր խօսքը. այդ մեծ հաստատութիւնը վերապահված է Հայոց Հայրապետի բարձրագոյն տնօրէնութեանը ու բարեհաճութեանը։

Այսօր մենք գալիս ենք յոյս գանոյեց (?) Սրբազնագոյն Վեհափառիդ՝ մատնանիշ անելու մի շատ տգեղ երևոյթի վրա։ Վեցերորդ ձայնը, որով ընտրվել են հին երախտաւոր հոգաբարձութեան հակառակ ուղղութեան պատկանող այդ նոր 3 անձինք, պատկանել է մեր՝ Վանքի ծխականներիս պատուիրակ ճարտարապետ Արշակ Բաբեանին, ինչպէս անձամբ յայտարարել է ինքը ընտրութիւններից յետոյ։ Պատուիրակ Ա. Բաբեանը, ուրեմն, տալով սև քուէ հին հոգաբարձուներին և տալով սպիտակ քուէ նոր անձանց (որոնց թւում և ինքն իրան ձայն տալով և ինքնիրեն դասելով), դաւաճանել է մեր՝ ծխականներիս բացարձակ կամքին, որ յայտնի էր թէ իրան և թէ մեր միւս 3 պատուիրակներին։ Նա ի չարն է գործ դրել մեր հաւատն ու հաւատարմութիւնը դէպի իր անձը։ Նա հանդիսացել է գերագոյն դաւաճանող մեր սկզբունքներին, որ իր իսկ դաւանածն էր այն ժամին, երբ նա յանձն էր առնում մեր պատուիրակը լինել. աստյինք գերագոյն դաւաճան, վասն զի եթէ որևէ հանգամանօք նա փոխել էր յետոյ իր սկզբունքային դաւանանքը, նա՝ Բաբեանը կարող էր յետ դարձնել ծխականներիս մեր յանձնարարութիւնը և ոչ թէ անցնէր հակառակ բանակը, այն էլ ընտրելվածների մէջ դնէր իր անունը և ինքն էլ միւսների հետ ընտրվէր հոգաբարձու։ Ինչպէս երևում է, նա հոգաբարձու լինելու տենչին է ծախել մեր հաւատը դէպի ինքը և իր մինչև այժմ դաւանած սկզբունքը։ Ա. Բաբեան մեր պատուիրակն է, բայց գործի իսկական տէրը մենք ենք, ժողովուրդն է, Վանքի ծխականներս ենք. և ահա զրկում ենք նրան՝ Ա. Բաբեանին մեր հաւատարմութիւնից, որպէս անհաւատարիմ պատուիրակի, և մեր արդար խղճով ու զգացմունքով լիասիրտ տալիս ենք մեր ընտրողական քուէն հին հոգաբարձութեանը, այն է՝ պ. պ. Հ. Առաքելեանին, բժշկ. Բ. Նաւասարդեանին, Մովսէս Մելիքեանին և Վասիլ Անանեանին (ի տեղի Սարգիս Մելքումեանի, քանի որ այս վերջինը չէր յաճախում հոգաբարձութեան նիստերին), որ նոյն ուղղութեան անձն է, ինչպէս առաջին երեքը։ Այս չորս անձն էլ նոյեմբերի 25-ի ընտրութեան ժամանակ ստացել են հնգական ձայն, և եթէ չը լինէր Ա. Բաբեանի վատթար դաւաճանութիւնը, սրանք էլ օրինաւորապէս պէտք է ընտրվէին։ Արդ՝ մենք, Վանքի ծխականներս, ոչնչացնելով Ա. Բաբեանի տուած քուէն, որ հակառակ էր մեր բացարձակ կամքին, ինչպէս յայտնի է եղել և իրան, նրա ձայնը փոխարինում ենք մեր իսկական կամքի յայտարարութեամբ յօգուտ պ. պ. Հ. Առաքելեանի, բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի, Մ. Մելիքեանի և Վ. Անանեանի։

Սրբազնագոյն Հայրապետ, մեր եկեղեցու, ինչպէս և ազգային հաստատութիւնների կարգերը ընտրողական են. դա հիմքն է մեր ազգի գոյութեան. եթէ այդ հիմքը խանգարվի, ազգը կը կործանվի։ Պատուիրակը պէտք է անխարդախ բերան հանդիսանայ իր ընտրող ժողովրդի և ոչ դաւաճան՝ տուած պատուէրների։ Ընտրողական կարգի գերագոյն կարգի պահպանողը դուք էք, Օծեալ Տէր։

Եւ մենք Ձեր Վեհափառութեանը ներկայացնելով մեր այս արդարացի խոնարհ խնդիրը կատարած ենք համարում մեր խղճի և հոգու պարտքը։ Լիայոյս ենք, Վեհափառ Հայրապետ, որ կատարելով մեր խոնարհ խնդիրը, կամ գոնէ բեկանելով այս ապօրինի և բուռն դայրոյթ առաջացնող դաւաճանական ընտրութիւնը, և նոր ընտրութիւն նշանակելով, Դուք ապագայի համար ևս սանձած կը լինէք այնպիսի համարձակ ոտնձգութիւններ ընդդէմ ընտրողական կարգի, իմաստի և արդարութեան։ Եւ երբ որևէ մէկը մտորէ ըմբոստանալ ընդդէմ իր ընտրող ժողովրդի և ջանադիր լինել խարդախել ժողովրդի քուէով իրան տրված պատուէրը, նա անշուշտ խակոյն և եթ կը զգաստանայ աչքի առաջ ունենալով Ձեր Սրբութեան արդար և իշխանական ձեռքով յետ մղված յանցաւորին։

Մնամք սպասող արդար դատի՝ Ձեր Սրբութեան ամենահաւատարիմ որդիք և խոնարհագոյն ծառայք, Վանքի մայր եկեղեցու ծխականներ՝

Թիֆլիսի Վանքի եկեղեցու աւագ երէց՝ Եզնիկ ք. Երզնկեան, Թիֆլիսի Վանքի երէցփոխ՝ Յովսէփ Վասակեան, Մ. Մելիքեան, Գրիգոր ք. Խոջէյնաթեան, Բուղդան Բուղդանեան, իշխան Թ. Բէկտաբէկեան, Գրիգոր Մանթաշեան, Մովսէս Խարազեան, Ստեփաննոս Սահաթսազեան, Բ. Երզնկեան, Վ. Նիկոլեան, Զ. Ա. Մարտիրոսով, Աւետիք Ալէքսանեան, Բագրատ Մարտիրոսեան, Օհաննէս Հաշեան, Յարութիւն Յակոբեան, Վախտանգ Նադիրեան, Լ. Մեսրոպեան, Ա. Միլեան, Բարսեղ Կարապետեան, Գ. Մկրտչեան, Գէորգի Իվանիչ Մարտիրուզեան, Վարդանեան Դաւիթ, Մինաս Նարիմանով, Գրիգոր Քամալեան, Ստեփան Սաղոյեան, Քեֆինեան Օհաննէս, Սարգիս Ղազարեան, Դ. Ռոստոմեան, Գ. Եարեան, Սեվանով, Ս. Ջիլինգարեան, Գ. Զաքիկեան, Գր. Յարութիւնեան, (անունը չէ կարդացվում) Օհաննէս Համբարեան, Մանուկ Դիլանեան, Հայկ Կարապետեան, Աւ. Օքրօյեան, Դ. Իսայեվ, Գէորգ Վախտանգեան (?), Մ. Սոմխեան, Առաքել Գրիգորեան, Օհ. Բուրթիկեան, Մանդենով, Մանուկ Կարաեան, Օհաննէս Լովինեան, Մկրտիչ Դիլանեան, Թոմաս Դիլանեան, Պետրոս Դիլանեան, Արսէն Դիլանեան, Յովհաննէս Մարգարեան, Թադէոս Մչեդլեան, Ռուբէն Պիղլեան, Տիգրան Մչեդլով, Դարչօ Պիրալով, Խարիտոն Խատեան, Բագրատ Օհաննիսեան, Ալէքսի Գրիգորեան, Բեգլար Փիլինեան, Գէորգ Օհաննէսեան, Արշակ Օգանեզով, Գէորգ Օսիպեան, Ալէքսանդր Աբրամեան, Բարսեղ Խարազեան, Արտաշէս Սալինեան, Մելիք Ալվազով, Լեոն Սաղոյեան, Մկրտիչ Փարաջանեան, Միքայէլ Բարանասեան, Իվան Պետրովիչ Բարանասով, Սանդրօ Բաղինով, Գրիգոր Բէգլարեան, Գէորգ Խոսսեան, Աւետիս Նուղախչեան, Մ. Վարդիկեան, Իս. Մուշեան, Մանդենով, Գէորգի Լովինով, Աւագ Տօնօյեան, Եղիա Յովհաննիսեան, Ղևոնդ ք. Տէր-Սարգսեան, Մակիչ Բաղդասարեան, Յարութիւն սարկաւագ Աբուլեան, Իոսիֆ Փարաջանով, Տիգրան Սամեան, Սարգիս Լովինով, Վասօ Ալիխանով, Զաքար Ալպեսով, Բենիամին Տէր-Բարսեղեան, Պետօ Խարազով, Սարգիս Ջուլհաբեան, Արտեմ Մեհրաբեան, բժ. Ա. Շխեան, Շաքրօ Ալպեսով.

Համբարձում Ցակոբեան, Արշակ Սաֆարեան, Միխակ Գասպարեան, Կարապետ Սաֆարով, Գէորգ Մելիքով, Ալէքսանդր Ապրեսով, Ցակոբ Մամուլեան, Գէորգ Միրաքեան, Տիգրան Շերմազանեան, Մակար Սահակեան Սուքիասեանց, Եագոր Բաղալեան Սարգսեանց, Վարդան Շաքարեան, (Վրացերէն պաշտօնում), Արշակ քհ. Ցարութիւնեան, Նիկոլայ Գէորգիեվիչ Եագոյեան, Սիմէօն Ջանիբէկեան։

Որ վերոգրեալ ստորագրեալ անձինք Թիֆլիսի Վանքի աւագ եկեղեցու ծխականներ են՝ վաւերացնում եմ ստորագրութեամբ իմով և դրոշմով եկեղեցական կնքոյ։

Թիֆլիսի Վանքի աւ. եկ. աւագ երէց՝

Եզնիկ ա.-ք. Երզնկեան

Թիֆլիս, 8 դեկտեմբերի

ԴԻՐԱՍԱՆ ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ 25-ԱՄԵԱԿԸ

—

Առաջիկայ 1913 Թ. լրանում է դերասան Արաքսեանի (Պօղոս Քալանթարեանի) բեմական գործունէութեան 25-ամեակը։

Շնորհալի կոմիկ, գաւառական խմբերի բարեխիղճ ղեկավար, հմուտ բէժիսեօր և Հալաբարի Ժողովրդական Թատրոնի հիմնադիր դերասան Արաքսեանը քսան և հինգ տարուայ ընթացքում հայ բեմին մատուցել է խոշոր ծառայութիւններ։

Ներկայումս բազմավաստակ հայ դերասանը հիւանդ է. ու ժամանակ, բժիշկների խորհրդով, հեռացել է բեմից և կարիք ունի լուրջ բժշկութեան։

Մենք, դերասան Արաքսեանի մի խումբ յարգողներս, կամենալով գէթ մասամբ վարձատրել նրա արդիւնաւոր գործունէութիւնը, որոշեցինք առաջիկայ յունվարի 11-ին Թիֆլիսի Արքունական Թատրոնում հանդիսաւոր տօնել նրա 25-ամեակը։ Ուստի դիմում ենք հայ հասարակութեանը, խնդրելով չը մերժել բարոյական և նիւթական աջակցութիւնը և տալ միջոց ըստ արժանւոյն վարձատրելու բազմավաստակ բեմական աշխատաւորին և նպաստել նրա առողջութեան վերականգմանը։

Շնորհաւորական ուղերձներն ու հեռագրերը, նաև դրամական և այլ նուէրները ուղղել յանձնաժողովիս նախագահին՝ Г-ну Левану Яковлевичу Мгеброву (Тифлисъ, Александровская, 54), կամ գանձապահին՝ Г-ну Михаилу Нерсесовичу Атабекову (Тифлисъ, Грибоѣдовская, 26).

Նախ. յանձնաժողովի՝ Լ. Ե. Մղերեան.

Փոխ-նախագահ՝ Ա. Շիրվանզադէ.

Գանձապահ՝ Մ. Ն. Աթաբէգեան.

Անդամներ՝ Ս. Կ. իշխ. Արղութեան-Երկայնաբազուկ, տիկ. Ե. Բ. Առատամեան, Մ. Մ. իշխանուհի Թումանեան, տիկ. Օ. Ա. Մալսուրեան, տիկ. Վ. Ե. Մամուլեան, Ի. Ս. Ալիխանեան, Ա. Հ. Ենֆիաճեան, Հ. Ս. Մելիքեան, Տ. Ն. Ցովհաննիսեան, Ս. Մ. Նունուփարեան.

Անդամ-քարտուղար՝ Լ. Ա. Ղորղանեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Վիէննայում ռուսաց դեսպան Գիրսը երկար խօսակցութիւն ունեցաւ աւստրիական արտաքին գործերի մինիստր Բերխտոլդի հետ։ Գիրսը այս օրերս ընդունվելու է Ֆրանց-Ցովսէփ կայսրից։

✦ Խօսում են, որ Ռուսաստանը և Աւստրիան համաձայնութիւն են կապել ապագայ աւտօնոմ Ալբանիայի սահմանների վերաբերմամբ։

✦ Թիւրքական «Թանզիմաթ» լրագիրը հրատարակել է Թիւրքական նոր «Մուլքէդիլին» կուսակցութեան ծրագիրը,—պաշտպանութիւն պարլամենտական կարգի, ապակենտրոնացում, պաշտպանութիւն փոքրամասնութեան ներկայացուցչութեանը։ Կուսակցութիւնը կռիւ է մղելու նացիոնալիստական ու միապետական տենդէնցների դէմ։

✦ Վիէննայից հեռագրում են, որ Թիւրքիան շտապով Գերմանիայում և Աւստրիայում պատուիրեց 100.000 հրացան, 30 լեռնային թնդանօթ ու ռումբեր։ Այս պատուէրի մի մասը արդէն ուղարկված է ըստ պատկանելոյն։

✦ Պետական Դումայի պատգամաւորների շրջաններում յամառ կերպով խօսում են, որ ներքին գործերի մինիստր Ա. Մակարովի հրաժարականը ընդունված է և որ նրան յաջորդելու է Կօկօվցեվի թեկնածու Չերնիգովի նահանգապետ Ա. Մակլակովը՝ պատգամաւոր Մակլակովի եղբայրը։ Խօսում են նաև ժող. լուս. մինիստրի օգնական բարօն Տաուբէի հրաժարվելու մասին։

✦ «Н. В.»-ն հաղորդում է, որ Պետական Խորհրդի առաջին դեպարտամենտը նախագահ Սաբուրովի ձայնի առաւելութեամբ որոշեց սենատի առանձին ատեանի դատարանին յանձնել Կուրլովին, Վէրիգինին, Սպիրիդօնովիչին և Կուլեաբկոյին քրէական պատժագրքի 330 րդ և 341-րդ յօդուածների մեղադրանքով։ Ցիշեալ անձանց անգործունէութեան պատճառով կատարվեց մինիստրների խորհրդի նախագահ Ստոլիպինի սպանութիւնը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

13 դեկտեմբերի

ԼՈՆԴՈՆ։ Անգլիական ջրերում կատաղի մրրիկ է։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը 400,000 ր. փոխադրեց Սարատովի նահանգապետին նահանգի ազգաբնակութեան սերմացուի համար։

1913 Թ. յունվարի 1-ից գործադրութեան են հանվելու նոր նամականիշներ (մարկաներ), որոնց վրա Բարձրագոյն Թոյլտուութեամբ տպված են լինելու Նորին Կայսերական Մեծութեան և Կայսերական Տան Կայսրներից մի քանիսի պատկերները, նաև պատմական շէնքերի լուսանկարներ։

Քաղաքապետը տուգանեց հետևեալ խմբագիրներին. «Рус. Молва»-ի՝ 250 ր., «Զէնամաչում» յօդուածի համար, և «Рѣчь»-ի 500 ր., «Մօրալ ինքնապաշտպանութիւն» առաջնորդողի համար։

Սինոդը հաստատեց Վլադիմիրի հոգևոր կօնսիստօրիայի որոշումը Իլիոդոր աբեղային դատարանով հոգևոր կոչումից զրկելու մասին։

Մինիստրների խորհուրդը իր առանձին օրագրի մէջ վրբօրգեան Հօֆհերխտի անգամների գործի առիթով ուշադրութիւն դարձրեց ֆինլանդական գեներալ-նահանգապետի այն յայտարարութեան վրա, թէ Ֆինլանդիայում տեղական պաշտօնական անձինք գտնվում են նիւթական ծանր դրութեան մէջ, նաև որ ֆինլանդական և ռուսական մամուլի մի մասը անհիմն լուրեր է տարածում՝ իբր առաջիկայում փոխվելու է կառավարական քաղաքականութիւնը Ֆինլանդիայի վերաբերութեամբ։ Խորհրդի կարծիքով այդ անհիմն լուրերին պէտք է ներհակել կառավարութեան որոշ յայտարարութիւնը, թէ անփոփոխ է նրա գործելակերպը Ֆինլանդիայի վերաբերմամբ համաձայն Նորին Մեծութեան ցուցումների. ընդ սմին խորհուրդը նախագանց օգտակար է գտնում յայտնել իրանց պարտականութեանը հաւատարիմ ֆինլանդական պաշտօնական անձանց, որ նրանք միշտ աջակցութիւն կը գտնեն կառավարութեան կողմից։ Խորհրդի յիշեալ օրագիրը հաստատվեց Կայսրից դեկտ. 7-ին։

ՄՈՍԿՎԱ։ Մամուլի գործերի վարչութիւնը գրաւեց «Рус. Сл.»-ի 287 րդ համարը Իլիոդորի նամակի համար։

ԳՐՕԶՆԻ։ 4 օր տևող քննութիւնից յետոյ Զէլիմխանի աւազակախմբի՝ ինժեներական մասնաժողովի վրա յարձակվելու գործի առիթով զինուորա-նահանգական դատարանը դատապարտեց երկու աբրէկների մահվան պատժի, երեք հոգու 6 տարով տաժանակիր աշխատանքների, երեք հոգու արդար ճանաչեց։

ԽԵՐՍՈՆ։ Նահանգական զէմստվօն ի յաւերժացումն Ռօմանօվների Տան 300-ամեայ յոբելեանի յատկացրեց 100,000 ր. Թոքախտաւորների սանատորիում հիմնելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գեղեցկութիւնը բարձր կատարելութեան է հասած

№ 4711 ՎԱՐԴԻ ԲՈՒՐԵՂԷԱՅ ՍԱՊՈՆԸ

երեսի կաշուն և գոյնին տալիս է այն քնքուշութիւնը, հարթութիւնը և առաձգականութիւնը, որոնք համարվում են ամենաբարձր գեղեցկութեան իսկական նշանները։ Կտորը 25 կոպ.։ Կայ ամենուրեք։

Ֆերդ. Միւլգենս պարֆիւմէրիա № 4711

Կէօլն-Րէյնի վրա։ Րիգա։ Հիմնված 1792 Թ.։

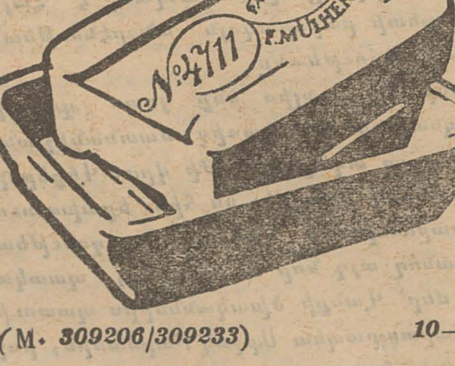

(М. 309206/309233) 10—9

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։

Ընդունե- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլօլակ, Բէբուտովսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տէլէֆօն № 1175.

(օ. մ.) 377. 100—52

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմերային երթևեկութիւն)

Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

—

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ.—Արագ գնացքը № 2—10 ժ. 12 ր. առ., հասնում է Աղստաֆա 12 ժ. 30 ր., Գանձակ 2 ժ. 55 ր., Եւլախ 4 ժ. 26 ր., Հաջի-Կաբուլ 8 ժ. եր., Բագու 11 ժ. 8 ր. գիշ.։ Պոստային գնացքը № 4—12 ժ. 36 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 3 ժ. 30 ր. գիշ., Գանձակ 6 ժ. 41 ր. առ., Եւլախ 8 ժ. 38 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ 1 ժ. 13 ր. ցեր., Բագու 5 ժ. 36 ր. ցեր.։ Մարդատար գնացքը № 6—6 ժ. 31 ր. եր., հասնում է Աղստաֆա 8 ժ. 51 ր. եր., Գանձակ 11 ժ. 20 ր. գիշ., Եւլախ 12 ժ. 56 ր. գիշ., Հաջի-Կաբուլ 4 ժ. 40 ր. գիշ., Բագու 7 ժ. 53 ր. առ.։ Խառն գնացքը № 106 (Մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—5 ժ. 53 ր. գիշ., հասնում է Աղստաֆա 10 ժ. առ., Գանձակ 2 ժ. 31 ր. ցեր., Եւլախ 5 ժ. 45 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ 12 ժ. 29 ր. գիշ., Բագու 6 ժ. 54 ր. առ.։

ԲԱԹՈՒՄ.—Մարդատար գնացքը № 11—10 ժ. 2 ր. գիշ., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 58 ր. գիշ., Բաթում 10 ժ. 21 ր. առ.։ Պոստային գնացքը № 3—9 ժ. 50 ր. առ., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 55 ր. ցեր., Բաթում 11 ժ. 7 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 5—4 ժամ 38 ր. ցերեկվայ հասնում է Միխայլովօ 8 ժ. 44 ր. եր., Բաթում 5 ժ. 56 ր. գիշ.։ Խառն գնացքը № 107 (մարդատարի արագութեամբ ապրանքների համար)—4 ժ. 20 ր. գիշ., հասնում է Միխայլովօ 10 ժ. 10 ր. առաւ., Բաթում 12 ժ. 26 ր. գիշ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ.—Պոստային գնացքը № 4/3—1 ժ. 11 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 30 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. 7 ր. ցեր., Էջմիածին 5 ժ. 22 ր. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 49 ր. ցեր. (առանց Երևան մտնելու), Նախիջևան 10 ժ. 15 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 40 ր. գիշ.։ Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—1 ժ. 6 ր. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 8 ժ. 23 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 12 ժ. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 29 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 11 ր. առ., Երևան 6 ժ. 51 ր. առաւ.։ Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 6/5—8 ժ. 10 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 3 ժ. 37 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 7 ժ. 14 ր. առ., Կարս 10 ժ. 48 ր. առ.։

ԲՈՐԺՈՄ.—Մարդատար գնացքը № 95/10—3 ժ. 17 ր. ցեր., հասնում է Գօրի 5 ժ. 57 ր. ցեր., Բօրժօմ 9 ժ. 13 ր. եր.։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 10 ր. եր., Պոստային գնացքը № 3—9 ժ. առ.։ Մարդատար գնացքը № 5—3 ժ. 46 ր. ցեր.։ Խառն գնացքը № 107—3 ժ. 8 ր. գիշ.։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—8 ժ. 50 ր. առ., Պոստային գնացքը № 4—11 ժ. 32 ր. գիշ.։ Մարդատար գնացքը № 6—5 ժ. 15 ր. ցեր.։ Խառն գնացքը № 106—5 ժ. 15 ր. գիշ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.—Պոստային գնացքը № 40/3—8 ժ. առ.։ Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 6К. 5—1 ժ. 28 ր. ցեր.։ Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 8Э/7—5 ժ. 28 ր. ցեր.։

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 9/10Б—11 ժ. 22 ր. առ.։

Высочайше Утвержденное Русское Общество Пароходства и Торговли, учрежд. въ 1856 г.

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Ձմերային երթևեկութիւն

ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ

Մեկնում են Բաթումից

I Պոստային-մարդատար շոգենաւեր.
Երեքշաբթի ժամի 1-ին գիշերը, շրջանակի գծով
Հինգշաբթի » 1 » »
Շաբաթ » 12 » ուղղակի »
II Մարդատար շոգենաւեր.
Երկուշաբթի ժամի 2-ին ցերեկը, շրջանակի գծով
Շաբաթ » 2 » »
III Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւեր.
Երեքշաբթի կէս գիշերին, շրջանակի գծով.
Ուրբաթ » » »

Ժամերը Պետերբուրգի են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՓՈՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի, բիօլեճազայի, Մակեդոնիայի, Սերբիայի, Անատոլիայի, Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները։

ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ

Կանոնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ-Րիգա, Լիբավա և Րէվել։

Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում Սօլօլակսկայա փողոց, № 8.

Հեռախօս № 11.

Ընդունվում են և ապահովագրվում են ապրանքներ ձեռնտու պայմաններով։

Գործակալ՝ Ս. Խ. Սուլխանեանց

0—78

(շ.)

600 ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

Փոխանակ 25 ռուբլու

2 ՌՈՒԲԼԻ 90 կոպ.

Մեր ֆիրմայի հետ ծանօթանալու համար մենք ուղարկ. ենք միայն այս լրագրի ընթերցողներին 600 հատ օգտ. և արժէք. առարկ., որոնցից գլխաւորն է՝ գրպ. անկէրժամաց. 10 տ. երաշխիքով, ոսկէ դուբլէ-շղթայ, տղամ. և կան. ոսկէ դուբլէ-մատանիներ ամերիկ. ադամանդով, նոյն յատկութ. ապարանջան, մանեակ և ականջօղեր (200 ր. արժէք ունեցողից չը զանազանվող), կաշուէ գեղ. պօրտմօնէ, նէսէսէր և 500-ից աւելի հետաքրք. և օգտ. առարկ.։ Բոլոր 600 առարկ. համար վերցնում ենք միայն 2 ր. 90 կ. (ժամաց. առանձին արժէ 6 ր.)։ Վճարագիր կճ. ուղարկ. համար ճանապարհածախք հաշւում է՝ 1—3 գարն. համար 55 կ., Սիբիր՝ 95 կ.։ Չը հաւանած դէպքում յետ ենք վերցնում և փողը վերադարձնում։ О-во „МЕРКУРІЙ", ЛОДЗЬ. А. 33.

(Л. 16209) 6—2

ՄԱՍՍԱԺ ԵՒ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ

կատարում է հիւանդների վերաբերմամբ, բժիշկների ղեկավարութեամբ, 40 տարվայ պրակտիկանտ

ԳԷՈՐԳ ՊԵՏՐՕՎԻՉ ԽՈՍՐՈՎԵԱՆՑԸ։

Հասցէն՝ Тифлисъ Михайловскій пр. № 109кв. 9.

(օ. մ.) 932 5—2

ՎԵՐՋԻՆ ՄՕԴԱՅԻ

ձեռագործ արծաթեայ-ոսկեզօծ ոսե օճեղ

ՔՈՐՈՑՆԵՐ

կանանց գլխարկների համար։

Վաճառվում են Մամասախլիսովի և Գալուտեանի խանութում, Երևանեան հրապարակի վրա, «Կավկազ» հիւրանոցի ներքև։

Ինձ մօտ, Մկ. Մալխասեանցի խանութում, Արմեանսկի բազար, պատրաստում եմ ամեն ձևի շքեղ բրէլօկներ, գլխարկի և հալստուխի քորոցներ, բրօշկաներ և այլն, շատ ձեռնտու գներով։ Փորագրում եմ ամեն տեսակ նկարներ արծաթի և ոսկու վրա։

Վանի ոսկերիչ՝ Հայկ Քէչիչեան

(օ. մ.) 919. 6—3

ՈՍԿԷ ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԽՐՈՆՈՄԵՏՐ 56 ՊՐՕԲԻ

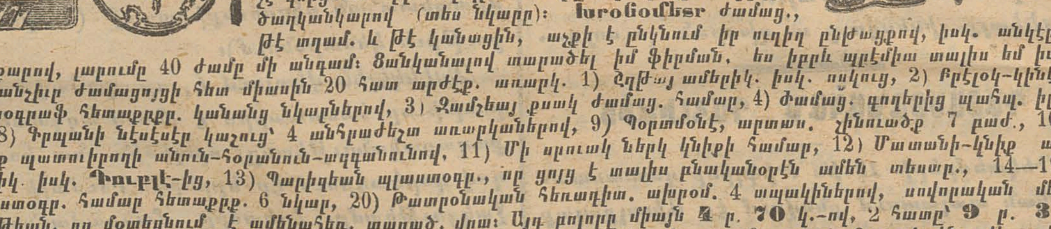

Փոխարէն 200 ր. արժէց. ոսկէ ժամացոյցի առաջարկում եմ միայն 4 ր. 70 կ.-ով Խրօնօմետր ժամաց., որը իր ձևով և շքեղութեամբ չէ զանազանվում ոսկէ ժամացոյցերից, որովհետև ամենալաւ մասնագէտն անգամ դժուարութեամբ կը զանազանէ իսկականից։ Ժամաց. կօրպուսը միանգամայն տափակ է, մի բուրլանոցի հաստութեան, ամերիկ. իսկական նոր ոսկուց, որը երբէք չէ կորցնում իր նախկին տեսքը, երեսի վրա օրիգին. ծաղկանկարով (տես նկարը)։ Խրօնօմետր ժամաց., թէ տղամ. և թէ կանացին, աչքի է ընկնում իր ուղիղ ընթացքով, խոկ. անկէր. 15 քարով, լարումը 40 ժամը մի անգամ։ Ցանկանալով տարածել իմ ֆիրման, ես իբրև պրէմիա տալիս եմ խւրաքանչիւր ժամացոյցի հետ միասին 20 հատ արժէք. առարկ. 1) Շղթայ ամերիկ. իսկ. ոսկուց, 2) Բրէլօկ-կինէմատօգրաֆ հետաքրքր. կանանց նկարներով, 3) Ջամշեայ քսակ ժամաց. համար, 4) Ժամաց. գողերից պահպ. իր, 5—8) Փրպանի նէսէսէր կաշուց՝ 4 անհրաժեշտ առարկաներով, 9) Պօրտմօնէ, արտաս. շինուածք 7 բաժ., 10) Կնիք պատուիրողի անուն-հօրանուն-ազգանունով, 11) Մի սրուակ նուրբ կնիքի համար, 12) Մատանի-կնիք ամերիկ. իսկ. Դուբլէ-ից, 13) Պարիզեան պլաստօգր., որ ցոյց է տալիս բնականօրէն ամեն տեսար., 14—19) Պլաստօգր. համար հետաքրք. 6 նկար, 20) Թատրօնական հեռադիտ. ախրօմ. 4 ապակիներով, սովորական մեծութեան, որ մտնեցնում է ամենահեռ. տարած. վրա։ Այդ բոլորը միայն 4 ր. 70 կ.-ով, 2 հատը՝ 9 ր. 30 կ.։ Այդ ձևի խուլ ժամաց. 5 ր. 70 կ., 2 հատը՝ 11 ր. 20 կ.։ Երաշխաւոր. 6 տարով։ Ուղարկ. ենք վերադիր վճ. և առ. կանխավճ.։ Ճանապ. 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.։ Հասցէն՝ Складу часовъ Т-во „АККУРАТНОСТЬ", ВАРШАВА, отд. 69.

(շ.) (В. 61252) 6-5

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը սրանով յայտարարում է, որ Նախկին դպրոցատան մէջ հոգաբարձութեան խորհրդարանում (Ներսիսօվսկայա փողոց), այս տարվայ դեկտեմբեր ամսի 20-ին նշանակված է հրապարակական աճուրդ կապալով տալու 1913 Թւի յունվարի 1-ին դըպրոցական հետևեալ կալուածները. 1) 20 Նորակառոյց կրպակները վերին յարկով, որ գտնվում է Ռուսկայա և Վանքի մեծ փողոցներում։ 2) 21 կրպակները՝ Ռուսկայա փողոցում։ 3) Փիրօյեանից կտակած Նոր կառուցված երեքյարկանի շինութիւնը իր Նկուղներով, Սալդատսկի բազարում, Գրաֆսկայա և Պուշկինսկայա փողոցներում։ 4) 36 կրպակները՝ Սալդատսկի բազարում, Կուզնեչնայա, Ռուսկայա և Ներսիսօվսկայա փողոցներում։ 5) Փանոսեանից կտակած կալուածքը, Լազարեվսկայա փողոցի անկիւնում և Կախետինսկայա փողոցում։ 6) Օբօյեանից կտակած երկյարկանի տունը, Դեմիդօնօվսկայա հրապարակում։ 7) Իշխան Արղութեանից կտակած տունը ֆլիգելի հետ միասին, Սերգիեվսկայա փողոցում։ 8) Նախկին դպրոցատունը Ներսիսօվսկայա փողոցում։ 9) Ցակոբեանից կտակած երկյարկանի տունը, Պուշկինսկայա և Տրոիցկայա փողոցներում և 10) Ցակոբեանից կտակած երկյարկանի տունը, Նորաշէնի փողոցի անկիւնում և Արխիմէի փողոցներում։

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են ծանօթանալ մանրամասն կազմած պայմանագրի հետ հին դպրոցատան շէնքում, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 2-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։

(ա.օ.) 930. 6—2

!!!ՏԱՓԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ!!!

Բեռլինից ուղարկվում են հատը 3 ռուբ. 95 կ.-ով՝ փոխանակ 15 ռուբլու, և այդ միայն նրա համար. որ մեր արտասահմանեան ֆիրման ժամացոյցները գնում է եռակի էժան բանվոր ֆիրմաներ։ Մեր ժամաց. լաւ յատկութեան են, իսկապէս տափակ (ոչ հաստ մի բուրլանոցից), շքեղ կապոյտ գոյնի, նորագոյն ձևի, առանձնապէս մեքանիզմով, 16 քարով, լարումը կօթից՝ 38 ժ. մի անգամ։ Այդ ժամաց. ոչ մի կերպ չէ կարելի համեմատել էժանոցների հետ։ Միայն Բեռլինը կարող է ծախել այդօր նակ լաւ ժամացոյցներ այդպիսի էժան գնով։ Գինը՝ մաքսով և ճանապարհածախքով՝ 3 ր. 95 կ., 2 հատը 7 ր. 55 կ., 3 հատը 10 ր. 40 կ., 5 հատը 15 ր. 35 կ.։ Ուղարկում ենք վերադիր վճարով, առանց կանխավճարի։ Ժամաց. ստուգված են մինչև վայրկեանները՝ 15 տար. երաշխաւորութեամբ։ Հասցէն կարել և ամուր կպցնել բացիկին կամ ծրարին.

Германія—БЕРЛИНЪ—Панков. ул. Гартвигштрасе 24.
Торг. Дому Ю. Якубовичу—24.
BERLIN—Pankow. Hartwigstr 24.
I. Iakubowicz—24.

Պատուէրները գրել ռուսերէն լեզուով։ Մօդայիս շղթաներ նորագոյն ոսկուց, վերջին ձևի. հատը 75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկկողմը՝ 2 ր. 50 կ.։ Բեռլին ուղարկվող նամակներին կպցնել—փակ ծրարներին 10 կ., իսկ բացիկներին 4 կ. մարկաներ։

(23, յուն. 2) (Вил. 76295) 3—1

ՀՐԱՒԷՐ

Շամքոռեցոց ս. Աստուածածին եկեղեցու ծխական ուսումնարանի հոգաբարձուների պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը լրացած լինելով, հրաւիրվում են նոյն եկեղեցու արական սեռի՝ 21 տարեկանից ի վեր տարիք ունեցող ծխականները, կիրակի, ամսիս 16 ին, ցերեկվայ ժամը 11 ին, նոյն ուսումնարանի դահլիճում հոգաբարձուների ընտրութեանը մասնակցելու։ Ժողովը երկրորդը լինելով, կը կայանայ՝ անկախ ներկայ եղող ծխականների թւից։

Համայնքի ա. ք. Տէր Ցովհաննիսեանց

(ա.օ.) 944. 2—1

Լոյս տեսաւ

«Աղբիւր-Տարազի» հրատարակութեամբ

Աւետիք Արասխանեանց

ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ասեղնավերջին լուսանկարով եւ ինքնագիր մակագրութիւններով։

Գինը 20 կոպ.

12 հատը 2 ր., 25-ը՝ 4 ր., 100-ը 15 ր.։

Դիմել՝ ТИФЛИСЪ, БЮРО ПЕЧАТИ. Головинскій пр. 41.

(հ.հ.շ.կ.) 26. 5—4

ԲԱՑՎԱԾ Է 1913 ԹՒԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈՎԻՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

շաբաթաթերթի

Հրատարակութեան VIII տարի

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ	Տարեկան	4 ր. —
	Կէս տարվան	2 ր. 50 կ.
	Ամսական	— 50 կ.

Արտասահմանում տարեկան՝ 12 ֆր., կէս տարվան՝ 7 ֆր.։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Խմբագրութեան հասցէն՝ Редакція армянскаго журнала «ОВИТЪ», Тифлисъ. Արտասահմանից՝ Rédaction du journal arménien «HOVIT», Tiflis (Caucase, Russie).

(օ. մ.) 929. 10—2

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

յայտարարում է ի գիտութիւն պարոնաց ճանապարհորդների և ապրանք ուղարկողներին, որ Ընկերութեան շոգենաւ «ԻՕՆԻՆ» (Նաւապետ Պեկու) մեկնում է Բաթումից Մարսէյլ հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն և Կ. Պոլիս

Հինգշաբթի, դեկտեմբերի 20-ին (յունվարի 2-ին 1913 թ. ն. տ.)

Տեղեկութիւնների համար պէտք է դիմել Թիֆլիսի գործակալ պ. Ս. Կիւպէնկեանին, իր գրասենեակում, որ գտնվում է Արմեանսկի բազարում, Գօստինի դվոր Մանթաշեանների։

941. Տէլէֆօն № 721. 1—1

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1913 ԹՒԻ

„ԿՈՎԿԱՍԻ ԼՐԱԲԵՐ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԼՐԱԳԻՐ

Կէս տարին 2 ր. 50 կ.	ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՏԱՐԵԿԱՆ 4 ր. 50 կ.	Ամիսը 45 կոպէկ

ԱՌԱՆՁԻՆ №-Ը ԱՄԵՆ ՏԵՂ 2 ԿՈՊ.

«ԿՈՎԿԱՍԻ ԼՐԱԲԵՐԸ» ստանում է սեփական հեռագիրներ Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնից և պարունակում է իր մէջ մեծ քերթերի բոլոր բաժինները։

Ցայտարարութեան տողը (պետիտ) արժէ առաջին երեսում 10 կոպ., վերջին երեսում 5 կոպ.։ Օտար քաղաքներից պատուիրողների համար՝ առաջին երեսում 20 կոպ., վերջին՝ 10 կոպ.։

Բաժանորդագրութիւնը և յայտարարութիւնները ընդունվում են «ՀԵՐՄԷՍ» ապարանի գրասենեակում Գրաֆսկայա, № 6. Տէլէֆօն № 566.

Օտար տեղերից դիմում են՝ Тифлисъ, редакція газеты „Ковкаси Лраберъ".

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

(շ.) 881. 5—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный